

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं
—

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Table of Contents

5 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां

पद पाठे पञ्चमं काण्डं 3

5.4 पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टकात्रयाभिधानं..... 3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

5 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे पञ्चमं

काण्डं

5.4 पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टकान्नयाभिधानं

5.4.1.1

दे॒वा॒सु॒राः सँ॑य॒त्ता आ॒सन् ते॒ न व्य॑जयन्त स ए॒ता इन्द्र॑स्तनू॒रपश्य॑त्
ता उपा॑धत्त ताभि॒र्वे स त॑नुवमिन्द्रि॒यं वी॑र्यमात्म॒न्नध॑त्त ततो॒ दे॒वा
अ॒भवन् परा॑ऽसु॒रा यदिन्द्र॑तनू॒रुप॑दधाति त॒नुवमे॑व ताभि॒रिन्द्रि॒यं वी॑र्यं
य॒ज॒मा॒न आ॒त्मन् ध॑त्तेऽथो सेन्द्र॑मे॒वाग्नि॑ꣳ सत॒नुं चि॑नुते भव॒त्यात्म॑ना
॥
परा॑ऽस्य भ्रातृ॒व्यो – [ ] 1

5.4.1.1 - Padam

दे॒वा॒सु॒रा इति॑ दे॒व – अ॒सु॒राः । सँ॑य॒त्ता इति॑ सं-य॒त्ताः । आ॒सन् ।
ते । न । वी॒ति । अ॒ज॒य॒न्त । सः । ए॒ताः । इन्द्रः॑ । तनूः ।

अपश्यत् । ताः । उपैति । अधत्त । ताभिः । वै । सः । तनुवम् ।
 इन्द्रियम् । वीर्यम् । आत्मन् । अधत्त । ततः । देवाः । अभवन् ।
 परेति । असुराः । यत् । इन्द्रतनूरितीन्द्र – तनूः ।
 उपदधातीत्युप – दधाति । तनुवम् । एव । ताभिः । इन्द्रियम् ।
 वीर्यम् । यजमानः । आत्मन् । धत्ते । अथो इति । सैन्द्रमिति
 स – इन्द्रम् । एव । अग्निम् । सतनुमिति स – तनुम् । चिनुते ।
 भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । 1 (50)

5.4.1.2

भवति यज्ञो देवेभ्योऽपाक्रामत् तमवरुधं नाशक्नुवन्त एता
 यज्ञतनूरपश्यन् ता उपादधत् ताभिर्वै ते यज्ञमवारुन्धत् यद्-
 यज्ञतनूरुपदधाति यज्ञमेव ताभिर्यजमानोऽव रुन्धे त्रयस्त्रिंशत्तमुप
 दधाति त्रयस्त्रिंशद्वै देवता देवता एवाव रुन्धे ऽथो
 सात्मानमेवाग्निं सतनुं चिनुते सात्माऽमुष्मिन् लोके – [ ] 2

5.4.1.2 - Padam

भवति । यज्ञः । दे॒वेभ्यः॑ । अपेति॑ । अक्रामत् । तम् ।
अ॒वरु॒धमि॒त्यव॑ – रु॒धम् । न । अ॒शक्नु॒वन् । ते । ए॒ताः ।
य॒ज्ञत॒नूरि॑ति य॒ज्ञ – त॒नूः । अ॒पश्य॑न् । ताः । उपेति॑ । अ॒दध॑त ।
ताभिः॑ । वै । ते । य॒ज्ञम् । अ॒वेति॑ । अ॒रुन्ध॑त । यत् । य॒ज्ञत॒नूरि॑ति
य॒ज्ञ – त॒नूः । उ॒प॒द॒धाती॑त्यु॒प – द॒धाति॑ । य॒ज्ञम् । ए॒व । ताभिः॑ ।
य॒ज॒मा॒नः । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । त्र॒यस्त्रिं॑श॒तमि॒ति त्र॒यः – त्रिं॑श॒तम् ।
उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । त्र॒यस्त्रिं॑श॒दिति॑ त्र॒यः – त्रिं॑श॒त् । वै । दे॒वताः॑ ।
दे॒वताः॑ । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । अथो॑ इति॑ । सा॒त्मा॒नमि॒ति
स – आ॒त्मा॒नम् । ए॒व । अ॒ग्निम् । स॒त॒नुमि॒ति स॒-त॒नुम् । चि॒नुते॑ ।
सा॒त्मेति॑ स – आ॒त्मा । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । 2 (50)

5.4.1.3

भवति॑ य ए॒वं वे॒द ज्योति॑ष्मतीरु॒प द॒धाति॑ ज्योति॑रेवास्मिन्
द॒धात्ये॑ताभिर्वा अ॒ग्निश्चि॑तो ज्व॒लति॑ ताभि॑रे॒वैनं॑ समि॒न्ध उ॒भयो॑रस्मै
लो॒कयो॒ज्योति॑र्भवति॑ नक्ष॒त्रेष्ट॑का उप॒ द॒धात्ये॑तानि॒ वै दि॒वो ज्योती॑षि

तान्ये॑वा॒व रु॒न्धे सु॒कृतां॑ वा॒ ए॒तानि॒ ज्योती॑षि॒ यन्नक्ष॑त्राणि
तान्ये॑वाऽऽ*प्नो॒त्यथो॑ अ॒नूका॒शमे॒वैतानि॑ – [ ] 3

5.4.1.3 - Padam

भव॑ति । यः । ए॒वम् । वे॒द । ज्योति॑ष्मतीः । उपे॑ति । द॒धाति॑ ।
ज्योतिः॑ । ए॒व । अ॒स्मिन् । द॒धाति॑ । ए॒ताभिः॑ । वै । अ॒ग्निः ।
चि॒तः । ज्व॒लति॑ । ताभिः॑ । ए॒व । ए॒नम् । स॒मिति॑ । इ॒न्धे । उ॒भयोः॑ ।
अ॒स्मै । लो॒कयोः॑ । ज्योतिः॑ । भव॑ति । नक्ष॑त्रेष्ट॒का इति॑
नक्ष॑त्र – इष्ट॒काः । उपे॑ति । द॒धाति॑ । ए॒तानि॑ । वै । दि॒वः ।
ज्योती॑षि । तानि॑ । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । सु॒कृता॒मिति॑
सु – कृ॒ताम् । वै । ए॒तानि॑ । ज्योती॑षि । यत् । नक्ष॑त्राणि । तानि॑ ।
ए॒व । आ॒प्नोति॑ । अथो॑ इति॑ । अ॒नूका॒शमि॒त्यनु॑ – का॒शम् । ए॒व ।
ए॒तानि॑ । 3 (50)

5.4.1.4

ज्योती॑षि कुरु॑ते सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्यानु॑ख्यात्यै यत् स॒स्पृष्टा॑
उप॑द॒ध्याद्-वृ॒ष्ट्यै लो॒कमपि॑ द॒ध्यादव॑र्षुकः पर्जन्यः॑

स्यादस॑स्पृ॒ष्टा उप॑ दधाति॑ वृ॒ष्ट्या ए॒व लो॒कं करो॑ति व॒र्षु॒कः
पर्जन्यो॑ भवति॑ पुरस्ता॑दन्याः प्रती॑चीरुप॑ दधाति॑ पश्चा॑दन्याः
प्राची॑स्तस्मात् प्राची॑नानि च प्रती॑चीनानि च नक्ष॑त्राण्या॑ वर्तन्ते । 4

5.4.1.4 - Padam

ज्योती॑षि । कुरु॑ते । सु॒वर्ग॑स्येति॑ सु॒वः – ग॒स्य । लो॒कस्य॑ ।
अनु॑ख्यात्या॒ इत्यनु॑ – ख्या॒त्यै । यत् । स॑स्पृ॒ष्टा इति॑ सं – स्पृ॒ष्टाः ।
उप॑दध्यादित्युप॑ – दध्यात् । वृ॒ष्ट्यै । लो॒कम् । अपी॑ति । दध्यात् ।
अव॑र्षुकः । पर्जन्यः॑ । स्यात् । अस॑स्पृ॒ष्टा इत्यसं॑ – स्पृ॒ष्टाः ।
उपे॑ति । दधाति॑ । वृ॒ष्ट्यै । ए॒व । लो॒कम् । करो॑ति । व॒र्षु॒कः ।
पर्जन्यः॑ । भवति॑ । पुरस्ता॑त् । अन्याः॑ । प्रती॑चीः । उपे॑ति । दधाति॑ ।
पश्चा॑त् । अन्याः॑ । प्राचीः॑ । तस्मात् । प्राची॑नानि । च । प्रती॑चीनानि ।
च । नक्ष॑त्राणि । एति॑ । वर्तन्ते॑ । 4 (41)

(भ्रातृ॑व्यो – लो॒क – ए॒वैतान्ये॑ – क॒चत्वारि॑श॒च्य) (A1)

5.4.2.1

ऋ॒तव्या॑ उप॑ दधा॒त्यृ॒तूनां॑ क्लृ॒प्त्यै॑ द्वंद्वमु॑प दधा॒ति तस्मा॑द् द्वन्द्व॒मृत॑वो
ऽधृ॒ते॒व वा ए॒षा यन्म॑ध्य॒मा चि॒तिर॑न्तरि॒क्षमि॑व वा ए॒षा द्वंद्व॒मन्या॑सु
चि॒तीषू॑प दधा॒ति च॒तस्रो॑ मध्ये॑ धृ॒त्या अ॒न्तः श्ले॑षणं॑ वा ए॒ताश्चि॒तीनां॑
यदृ॒तव्या॑ यदृ॒तव्या॑ उप॒दधा॑ति चि॒तीनां॑ वि॒धृ॒त्या अ॒वका॑मनूप
दधा॒त्येषा॑ वा अ॒ग्नेर्यो॑निः स॒योनि॑ – [ ] 5

5.4.2.1 - Padam

ऋ॒तव्याः॑ । उपे॑ति । दधा॒ति । ऋ॒तूनाम् । क्लृ॒प्त्यै॑ । द्वंद्व॒मिति॑ द्वं-द्वम् ।
उपे॑ति । दधा॒ति । तस्मा॑त् । द्वंद्व॒मिति॑ द्वं - द्वम् । ऋ॒तवः॑ । अधृ॒ता ।
इ॒व । वै । ए॒षा । यत् । म॒ध्य॒मा । चि॒तिः । अ॒न्तरि॑क्षम् । इ॒व । वै ।
ए॒षा । द्वंद्व॒मिति॑ द्वं - द्वम् । अ॒न्यासु॑ । चि॒तीषु॑ । उपे॑ति । दधा॒ति ।
च॒तस्रः॑ । मध्ये॑ । धृ॒त्यै॑ । अ॒न्तः श्ले॑षणमि॒त्यन्तः॑ - श्ले॑षणम् । वै ।
ए॒ताः । चि॒तीनाम् । यत् । ऋ॒तव्याः॑ । यत् । ऋ॒तव्याः॑ ।
उप॒दधा॑तीत्यु॒प - दधा॑ति । चि॒तीनाम् । वि॒धृ॒त्या इति॑ वि - धृ॒त्यै॑ ।

अ॒व॒काम् । अ॒नु । उ॒पेति॑ । द॒धा॒ति । ए॒षा । वै । अ॒ग्नेः । यो॒निः ।

स॒यो॒नि॒मि॒ति स – यो॒निम् । 5 (50)

5.4.2.2

–मे॒वा॒ग्निं चि॒नुते॑ उ॒वाच॑ ह वि॒श्वा॒मि॒त्रो ऽद॒दि॒त् स ब्र॒ह्म॒णाऽ*न्नं॑
य॒स्यै॒ता उप॒धी॒यान्तै॑ य उ॒ चै॒ना ए॒वं वे॒द॒दि॒ति सँव॑त्सरो वा ए॒तं
प्र॒ति॒ष्ठा॒यै नु॒द॒ते यो॒ऽग्निं चि॒त्वा न प्र॒ति॒ति॒ष्ठ॒ति पञ्च॑ पूर्वा॒श्चि॒तयो॑
भ॒व॒न्त्यथ॑ ष॒ष्ठीं चि॒तिं चि॒नुते॑ ष॒ड्वा ऋ॒तवः॑ सँव॑त्सर ऋ॒तु॒ष्वेव॑
सँव॑त्सरे प्र॒ति॒ति॒ष्ठ॒त्ये ता वा– [ ] 6

5.4.2.2 - Padam

ए॒व । अ॒ग्निम् । चि॒नु॒ते । उ॒वाच॑ । ह । वि॒श्वा॒मि॒त्र इति॑ वि॒श्व–मि॒त्रः ।
अ॒द॒त् । इ॒त् । सः । ब्र॒ह्म॒णा । अ॒न्नम् । य॒स्य । ए॒ताः । उप॒धी॒यान्ता
इ॒त्युप॑ – धी॒यान्तै॑ । यः । उ॒ । च । ए॒नाः । ए॒वम् । वे॒द॒त् । इति॑ ।
सँव॑त्सर इति॑ सं – व॒त्स॒रः । वै । ए॒तम् । प्र॒ति॒ष्ठा॒या इति॑
प्र॒ति – स्था॒यै । नु॒द॒ते । यः । अ॒ग्निम् । चि॒त्वा । न । प्र॒ति॒ति॒ष्ठ॒तीति॑
प्र॒ति – ति॒ष्ठ॒ति । पञ्च॑ । पूर्वाः॑ । चि॒तयः॑ । भ॒व॒न्ति । अथ॑ । ष॒ष्ठीम् ।

चि॒तिम् । चि॒नु॒ते । षट् । वै । ऋ॒तवः । सँ॒व॒त्स॒र इति॑ सं-व॒त्स॒रः ।
ऋ॒तुषु॑ । ए॒व । सँ॒व॒त्स॒र इति॑ सं - व॒त्स॒रे । प्र॒तीति॑ ।

ति॒ष्ठति॑ । ए॒ताः । वै । 6 (50)

5.4.2.3

अधि॑प॒त्नीर्ना॒मि॒ष्टका॑ यस्यै॒ता उप॑धी॒यन्तेऽधि॑प॒तिरे॒व स॒मा॒ना॒नां भव॑ति यं
द्वि॒ष्ट्यात् तमु॑प॒दध॑द् ध्या॒ये॒दे॒ताभ्य॑ ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्य॒ आ वृ॑श्चति
ताज॑गा॒र्तिमा॒र्च्छ॒त्यङ्गि॑रसः सु॒वर्गं॑ लो॒कं य॑न्तो॒ या य॒ज्ञस्य॑
निष्कृ॑तिरासीत् तामृ॒षिभ्यः॑ प्र॒त्यौह॑न् तद्धि॒रण्य॑मभवद्य-द्धि॒रण्य॑शल॒कैः
प्रो॒क्षति॑ य॒ज्ञस्य॑ निष्कृ॑त्या अथो॑ भे॒षज॑मे॒वास्मै॑ करोत्य - [ ] 7

5.4.2.3 - Padam

अधि॑प॒त्नीरि॒त्यधि॑ - प॒त्नीः । ना॒म । इ॒ष्टकाः । यस्य॑ । ए॒ताः ।
उप॑धी॒यन्त इत्यु॑प - धी॒यन्ते॑ । अधि॑प॒तिरि॒त्यधि॑ - प॒तिः । ए॒व ।
स॒मा॒ना॒नाम् । भव॑ति । यम् । द्वि॒ष्ट्यात् । तम् । उप॑दध॒दित्यु॑प-दधत् ।
ध्या॒येत् । ए॒ताभ्यः॑ । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भ्यः । ए॒ति । वृ॑श्चति ।
ताज॑क् । आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छति॑ । अ॒ङ्गि॒रसः॑ ।

सु॒वर्ग॑मि॒ति सु॒वः – ग॒म् । लो॒क॒म् । य॒न्तः॑ । या । य॒ज्ञ॒स्य॑ ।
निष्कृ॑तिरि॒ति निः-कृ॒तिः । आसी॑त् । ता॒म् । ऋषि॑भ्य इत्यृषि॑-भ्यः ।
प्र॒तीति॑ । औ॒ह॒न् । तत् । हि॒र॒ण्य॒म् । अ॒भ॒व॒त् । यत् ।
हि॒र॒ण्य॒श॒ल्कै॑रि॒ति हि॒र॒ण्य – श॒ल्कैः॑ । प्रो॒क्ष॒तीति॑ प्र – उ॒क्ष॒ति ।
य॒ज्ञ॒स्य॑ । निष्कृ॑त्या इति॒ निः – कृ॒त्यै । अथो॑ इति॒ । भेष॑जम् ।
ए॒व । अ॒स्मै । क॒रोति॑ । 7 (50)

5.4.2.4

-थो॑ रू॒पेणै॒वैन॑ꣳ स॒म॒र्ध॒य॒त्यथो॑ हि॒र॒ण्य॒ज्योति॑षै॒व सु॒वर्गं॑ लो॒कमे॑ति
सा॒ह॒स्र॒व॒ता प्रो॒क्ष॒ति सा॒ह॒स्रः॑ प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑ते॒राप्त्या॑ इ॒मा मे॑ अ॒ग्न
इष्ट॑का धे॒नवः॑ स॒न्त्वि॒त्याह॑ धे॒नूरे॒वैनाः॑ कुरु॒ते ता ए॒नं का॒म॒दु॒घा
अ॒मु॒त्रा॒मुष्मि॑न् लो॒क उप॑ तिष्ठ॒न्ते । 8

5.4.2.4 - Padam

अथो॑ इति॒ । रू॒पेण॑ । ए॒व । ए॒न॒म् । स॒मि॒ति । अ॒र्ध॒य॒ति । अथो॑ इति॒ ।
हि॒र॒ण्य॒ज्योति॑षेति॒ हि॒र॒ण्य – ज्यो॒तिषा॑ । ए॒व । सु॒वर्ग॑मि॒ति
सु॒वः – ग॒म् । लो॒क॒म् । ए॒ति । सा॒ह॒स्र॒व॒तेति॑ सा॒ह॒स्र – व॒ता ।

प्रे॒ति । उ॒क्ष॒ति । सा॒ह॒स्रः । प्र॒जा॒प॒ति॒रि॒ति प्र॒जा – प॒तिः ।
 प्र॒जा॒प॒ते॒रि॒ति प्र॒जा – प॒तेः । आ॒प्त्यै । इ॒माः । मे । अ॒ग्ने । इ॒ष्ट॒काः ।
 धे॒न॒वः । स॒न्तु । इ॒ति । आ॒ह । धे॒नूः । ए॒व । ए॒नाः । कु॒रु॒ते । ताः ।
 ए॒न॒म् । का॒म॒दु॒घा इ॒ति का॒म – दु॒घाः । अ॒मु॒त्र । अ॒मु॒ष्मि॒न् । लो॒के ।
 उ॒पे॒ति । ति॒ष्ठ॒न्ते । 8 (39)

(स॒यो॒नि – मे॒ता वै – क॒रो॒त्ये – का॒न्न॒च॒त्वा॒रि॒ञ्च॒) (A2)

5.4.3.1

रु॒द्रो वा ए॒ष य॒द॒ग्निः स ए॒तर्हि॑ जा॒तो यर्हि॑ स॒र्वश्चि॒तः स य॒था
 व॒त्सो जा॒तः स्त॒नं प्रे॒प्स॒त्ये॒वं वा ए॒ष ए॒तर्हि॑ भा॒ग॒धे॒यं प्रे॒प्स॒ति
 तस्मै॑ य॒दाहु॒तिं न जु॒हु॒याद॒ध्व॒र्युं च य॒ज॒मा॒नं च ध्या॒ये॒च्छ॒त॒रु॒द्री॒यं
 जु॒हो॒ति भा॒ग॒धे॒ये॒नै॒वैन॑ञ् श॒म॒य॒ति नाऽऽ*॒र्ति॒मा॒र्च्छ॒त्य॒ध्व॒र्यु॒र्न
 य॒ज॒मा॒नो यद् ग्रा॒म्या॒णां प॒शू॒नां– [ ] 9

5.4.3.1 - Padam

रु॒द्रः । वै । ए॒षः । य॒त् । अ॒ग्निः । सः । ए॒तर्हि॑ । जा॒तः । यर्हि॑ ।
 स॒र्वः । चि॒तः । सः । य॒था । व॒त्सः । जा॒तः । स्त॒नम् ।

प्रे॒प्स॒तीति॑ प्र – ई॒प्स॒ति । ए॒वम् । वै । ए॒षः । ए॒तर्हि॑ । भा॒ग॒धे॒यमि॑ति
 भा॒ग॒धे॒यम् । प्रे॒ति । ई॒प्स॒ति । तस्मै॑ । यत् । आ॒हु॒तिमि॒त्या-हु॒तिम् ।
 न । जु॒हु॒यात् । अ॒ध्व॒र्युम् । च । यज॑मानम् । च । ध्या॒येत् ।
 श॒त॒रु॒द्री॒यमि॑ति श॒त – रु॒द्री॒यम् । जु॒होति॑ । भा॒ग॒धे॒येने॑ति
 भा॒ग – धे॒येन॑ । ए॒व । ए॒नम् । श॒म॒य॒ति । न । आ॒र्ति॒म् । ए॒ति ।
 ऋ॒च्छ॒ति । अ॒ध्व॒र्युः । न । यज॑मानः । यत् । ग्रा॒म्या॒णाम् ।

प॒शूना॑म् । 9 (50)

5.4.3.2

प॒य॒सा जु॒हु॒याद् ग्रा॒म्यान् प॒शूञ्छु॑चा ऽर्प॒येद्-यदा॑र॒ण्याना॑-मा॒र॒ण्यान्
 ज॒र्तिल॑यवाग्वा वा जु॒हु॒याद् ग॒वी॒धुक॑यवाग्वा वा न ग्रा॒म्यान् प॒शून्
 हि॒न॒स्ति नाऽऽ*र॒ण्यान॑थो ख॒ल्वाहु॑रनाहु॒तिर्वै ज॒र्तिला॑श्च ग॒वी॒धुका॑श्चेत्य
 जक्षी॑रेण जु॒हो॒त्याग्ने॑यी वा ए॒षा यद॑जाऽऽहु॒त्यैव जु॒होति॑ न ग्रा॒म्यान्
 प॒शून् हि॒न॒स्ति नाऽऽ*र॒ण्यान॑ङ्गिर॒सः सु॒व॒र्गं लो॒कं य॑न्तो- [ ] 10

5.4.3.2 - Padam

पय॑सा । जु॒हु॒यात् । ग्रा॒म्यान् । प॒शून् । शु॒चा । अ॒र्प॒येत् । यत् ।
 आ॒र॒ण्य॒नाम् । आ॒र॒ण्य॒ान् । ज॒र्तिल॑यवाग्वेति ज॒र्तिल॑ – यवाग्वा॑ ।
 वा । जु॒हु॒यात् । ग॒वी॒धुक॑यवाग्वेति ग॒वी॒धुक॑ – यवाग्वा॑ । वा । न ।
 ग्रा॒म्यान् । प॒शून् । हि॒नस्ति॑ । न । आ॒र॒ण्य॒ान् । अथो॑ इति । खलु॑ ।
 आ॒हुः । अ॒नाहु॑तिरित्यना॒हुतिः॑ । वै । ज॒र्तिलाः॑ । च । ग॒वी॒धुकाः॑ ।
 च । इति॑ । अ॒ज॒क्षी॑रेणेत्यज – क्षी॒रेण॑ । जु॒होति॑ । आ॒ग्नेयी॑ । वै ।
 ए॒षा । यत् । अ॒जा । आ॒हु॒त्येत्या॑ – हु॒त्या । ए॒व । जु॒होति॑ । न ।
 ग्रा॒म्यान् । प॒शून् । हि॒नस्ति॑ । न । आ॒र॒ण्य॒ान् । अ॒ङ्गिर॑सः ।
 सु॒वर्ग॑मिति सु॒वः – ग॒म् । लो॒कम् । य॒न्तः । 10 (50)

5.4.3.3

–ऽजा॑यां घ॒र्मं प्रा॑सिञ्चन्थ॒सा शो॑चन्ती प॒र्णं प॒राऽजि॑हीत
 सो॑(१)ऽर्को॑ऽभवत् तद॒र्कस्या॑ – र्क॒त्वम॑र्कप॒र्णेन॑ जु॒होति॑ स॒योनि॑त्वायो॒दङ्
 तिष्ठ॑न् जु॒होत्ये॑षा वै रु॒द्रस्य॑ दि॒ख् स्वा॑यामे॒व दि॒शि रु॒द्रं नि॒रव॑दयते
 च॒रमा॑यामिष्टका॒यां जु॒होत्य॑न्तत ए॒व रु॒द्रं नि॒रव॑दयते त्रेधा॒विभ॑क्तं

जुहोति॑ त्रय॑ इमे॑ लो॒का इ॒माने॒व लो॒कान्त् समा॑व॒द्वीर्या॑न् करो॒ती॒यत्य॑ग्रे

जुहो॒त्य- [ ] 11

5.4.3.3 - Padam

अजा॑याम् । घ॒र्मम् । प्रेति॑ । अ॒सिञ्च॑न् । सा । शोच॑न्ती । पर्ण॑म् ।
 प॒रेति॑ । अ॒जिही॑त । सः । अ॒र्कः । अ॒भवत् । तत् । अ॒र्कस्य॑ ।
 अ॒र्क॒त्वमि॑त्य॒र्क - त्वम् । अ॒र्क॒पर्णे॑नेत्य॒र्क - पर्णे॑न । जुहो॒ति ।
 स॒यो॒नि॒त्वाये॑ति स॒यो॒नि - त्वाय॑ । उ॒दङ् । तिष्ठ॑न् । जुहो॒ति । ए॒षा ।
 वै । रु॒द्रस्य॑ । दिक् । स्वा॑याम् । ए॒व । दि॒शि । रु॒द्रम् । नि॒रव॑दय॒त
 इति॑ निः-अ॒वद॑यते । च॒रमा॑याम् । इ॒ष्टका॑याम् । जुहो॒ति । अ॒न्ततः॑ ।
 ए॒व । रु॒द्रम् । नि॒रव॑दय॒त इति॑ निः - अ॒वद॑यते । त्रे॒धा॒वि॒भक्त॑मि॒ति
 त्रे॒धा - वि॒भक्त॑म् । जुहो॒ति । त्रयः॑ । इमे॑ । लो॒काः । इ॒मान् । ए॒व ।
 लो॒कान् । समा॑व॒द्वीर्या॑नि॒ति समा॑वत् - वी॒र्या॑न् । करो॒ति । इ॒यति॑ ।
 अ॒ग्रे । जुहो॒ति । 11 (50)

5.4.3.4

–थे॒यत्य॑थे॒यति॑ त्रय॑ इ॒मे लो॒का ए॒भ्य ए॒वैनं॑ लो॒केभ्यः॑ श॒मय॑ति तिस्र॑
उत्तरा॑ आ॒हुती॑र्जु॒होति॑ षट् थ्सं॑ प॒द्यन्ते॑ षड् वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तुभिरे॒वैनं॑
श॒मय॑ति यदनु॑परि॒क्रामं॑ जुहु॒यादन्तर॑व॒चारिणं॑ रु॒द्रं कुर्या॑दथो
खल्वा॒हुः कस्यां॑ वा॒ह दिशि॑ रु॒द्रः कस्यां॑ वैत्यनु॑परि॒क्राममे॒व
होत॑व्य–मपरि॒वर्गमे॒वैनं॑ श॒मय॑त्ये – [ ] 12

5.4.3.4 - Padam

अथ॑ । इ॒यति॑ । अथ॑ । इ॒यति॑ । त्रयः॑ । इ॒मे । लो॒काः । ए॒भ्यः । ए॒व ।
ए॒नम् । लो॒केभ्यः॑ । श॒मय॑ति । तिस्रः॑ । उत्तरा॑ इत्युत् – तराः॑ ।
आ॒हुती॑रित्या–हु॒तीः । जु॒होति॑ । षट् । समि॑ति । प॒द्यन्ते॑ । षट् । वै ।
ऋ॒तवः॑ । ऋ॒तुभि॑रित्यृ॒तु – भिः॑ । ए॒व । ए॒नम् । श॒मय॑ति । यत् ।
अनु॑परि॒क्राम॑मित्यनु – परि॒क्रामम्॑ । जुहु॒यात् ।
अन्तर॑व॒चारिण॑मित्यन्तः – अव॒चारिणम्॑ । रु॒द्रम् । कुर्या॑त् ।
अथो॑ इति॑ । खलु॑ । आ॒हुः । कस्या॑म् । वा । अ॒ह । दिशि॑ । रु॒द्रः ।
कस्या॑म् । वा । इति॑ । अनु॑परि॒क्राम॑मित्यनु – परि॒क्रामम्॑ । ए॒व ।

हो॒त॒व्य॑म् । अ॒परि॒वर्ग॑मित्य॒परि॑ – वर्ग॑म् । ए॒व । ए॒नम् ।

श॒म॒य॒ति॑ । 12 (50)

5.4.3.5

–ता॒वै दे॒वताः॑ सु॒वर्ग्या॑या उ॒त्त॒मा॒स्ता यज॑मानं वा॒च॒य॒ति ता॒भिरे॒वैन॑
सु॒वर्गं लो॒कं ग॑मयति यं द्वि॒ष्ट्यात् तस्य॑ सञ्चरे प॒शूनां॑ न्यस्येद् यः
प्र॒थमः॑ प॒शुर॑भि॒तिष्ठ॑ति स आ॒र्ति॒मा॒च्छ॑ति । 13

5.4.3.5 - Padam

ए॒ताः । वै । दे॒वताः॑ । सु॒वर्ग्या॑ इति सु॒वः – ग्याः॑ । याः । उ॒त्त॒मा
इ॒त्युत्–त॒माः । ताः । यज॑मानम् । वा॒च॒य॒ति । ता॒भिः । ए॒व । ए॒नम् ।
सु॒वर्ग॑मि॒ति सु॒वः–ग॑म् । लो॒कम् । ग॑मयति । यम् । द्वि॒ष्ट्यात् । तस्य॑ ।
सं॒च॒र इति॑ सं – च॒रे । प॒शूना॑म् । नी॒ति । अ॒स्येत् । यः । प्र॒थमः॑ ।
प॒शुः । अ॒भि॒तिष्ठ॑तीत्य॒भि – तिष्ठ॑ति । सः । आ॒र्ति॒म् । ए॒ति ।

ऋ॒च्छ॑ति । 13 (30) (प॒शूनां॑ – य॒न्तो – ऽग्ने॑ जुहोत्य –
परि॒वर्ग॑मे॒वैन॑ श॒म॒य॒ति – त्रि॒ञ्श॑च्य) (A3)

5.4.4.1

अ॒श्मन्नु॒र्जमि॒ति॒ परि॑ षिञ्चति॑ मा॒र्जय॑त्ये॒वैन॑मथो॑ त॒र्पय॑त्ये॒व स ए॑नं
तृ॒प्तो ऽक्षु॑ध्य-न्न॒शोच॑-न्न॒मुष्मिन् लो॒क उप॑ तिष्ठते॒ तृप्य॑ति प्र॒जया॑
प॒शुभि॑र्य॒ एवं वै॒द तां न॒ इष॑मूर्जं॒ धत्त॑ मरुतः॒ सञ्॒ररा॒णा इत्या॑हान्नं
वा ऊ॒र्गन्नं॑ म॒रुतो॑ऽन्नमे॒वाव रु॒न्धे ऽश्म॑स्ते॒ क्षुद॑मुं ते॒ शु - [ ] 14

5.4.4.1 - Padam

अ॒श्मन् । ऊ॒र्जम् । इति॑ । परि॑ति । सिञ्च॑ति । मा॒र्जय॑ति । ए॒व ।
ए॒नम् । अथो॑ इति॑ । त॒र्पय॑ति । ए॒व । सः । ए॒नम् । तृ॒प्तः ।
अ॒क्षु॒ध्यन् । अ॒शोच॑न् । अ॒मुष्मिन् । लो॒के । उपे॑ति । तिष्ठ॑ते ।
तृ॒प्यति॑ । प्र॒जये॑ति प्र - जया॑ । प॒शुभि॑रिति॑ प॒शु - भिः । यः ।
ए॒वम् । वै॒द । ताम् । नः । इष॑म् । ऊ॒र्जम् । धत्त॑ । म॒रुतः ।
सञ्॒ररा॒णा इति॑ सं - ररा॑णाः । इति॑ । आ॒ह । अ॒न्नम् । वै । ऊ॒र्क् ।
अ॒न्नम् । म॒रुतः । अ॒न्नम् । ए॒व । अवे॑ति । रु॒न्धे । अ॒श्मन् । ते ।
क्षु॒त् । अ॒मुम् । ते । शुक् । 14 (50)

5.4.4.2

–गृच्छतु॑ यं द्वि॒ष्म इत्या॑ह॒ यमे॒व द्वेष्टि॑ तम॒स्य क्षु॒धा च शु॒चा चार्प॑यति
 त्रिः॑ परि॒षिञ्चन्॑ पर्येति॑ त्रिवृ॒द्धा अ॒ग्निर्यावा॑नेवा–ग्निस्तस्य शुच॑
 शम॑यति त्रिः पुनः॑ पर्येति॑ षट् थ्सं प॒द्यन्ते॑ षड् वा ऋत॑व ऋतु॑भिरे॒वास्य
 शुच॑ शम॑यत्यपां॒ वा एतत् पु॒ष्पं यद्वे॑तसोऽपा॑–[ ] 15

5.4.4.2 - Padam

ऋच्छ॑तु । यम् । द्वि॒ष्मः । इति॑ । आ॒ह । यम् । ए॒व । द्वेष्टि॑ । तम् ।
 अ॒स्य । क्षु॒धा । च । शु॒चा । च । अ॒र्पय॑ति । त्रिः॑ । परि॒षिञ्च॑न्निति॑
 परि – सिञ्च॑न् । परी॑ति । एति॑ । त्रिवृ॒दिति॑ त्रि–वृत् । वै । अ॒ग्निः ।
 यावा॑न् । ए॒व । अ॒ग्निः । तस्य॑ । शुच॑म् । शम॑यति । त्रिः॑ । पुनः॑ ।
 परी॑ति । एति॑ । षट् । समि॑ति । प॒द्यन्ते॑ । षट् । वै । ऋत॑वः ।
 ऋतु॑भिरित्युतु–भिः॑ । ए॒व । अ॒स्य । शुच॑म् । शम॑यति । अ॒पाम् । वै ।
 एतत् । पु॒ष्पम् । यत् । वे॒तसः॑ । अ॒पाम् । 15 (50)

5.4.4.3

शरोऽवका वेतसशाखया चावकाभिश्च वि कर्षत्यापो वै शान्ताः
 शान्ताभिरेवास्य शुचं शमयति यो वा अग्निं चितं प्रथमः
 पशुरधिक्रामतीश्वरो वै तं शुचा प्रदहो मण्डूकेन विकर्षत्येष वै
 पशूना-मनुपजीवनीयो न वा एष ग्राम्येषु पशुषु हितो नाऽऽरण्येषु
 तमेव शुचाऽर्पयत्यष्टाभिर्वि कर्षत्य- [ ] 16

5.4.4.3 - Padam

शरः । अवकाः । वेतसशाखयेति वेतस – शाखया । च ।
 अवकाभिः । च । वीति । कर्षति । आपः । वै । शान्ताः ।
 शान्ताभिः । एव । अस्य । शुचम् । शमयति । यः । वै । अग्निम् ।
 चितम् । प्रथमः । पशुः । अधिक्रामतीत्यधि-क्रामति । ईश्वरः । वै ।
 तम् । शुचा । प्रदह इति प्र – दहः । मण्डूकेन । वीति । कर्षति ।
 एषः । वै । पशूनाम् । अनुपजीवनीय इत्यनुप – जीवनीयः । न ।
 वै । एषः । ग्राम्येषु । पशुषु । हितः । न । आरण्येषु । तम् । एव ।
 शुचा । अर्पयति । अष्टाभिः । वीति । कर्षति । 16 (50)

5.4.4.4

अ॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री गाय॑त्रो॒ऽग्नि॑र्यावा॒-ने॒वाऽग्नि॑स्तस्य शुच॑ः शमयति
पाव॑कवतीभि॒रन्नं॑ वै पाव॑कोऽन्ने॒नैवा॑स्य शुच॑ः शमयति मृत्यु॑र्वा
एष॑ यद॒ग्निर्ब्र॑ह्मण ए॒तद्रू॑पं यत् कृ॒ष्णाजि॑नं का॒र्ष्णी उ॒पा॒नहा॑वुप
मुञ्च॑ते ब्रह्म॑णैव मृत्यो॒रन्तर्द्ध॑त्ते ऽन्त॑र्मृत्यो॒र्धत्ते॑ ऽन्त॑रन्नाद्या-
दि॒त्याहु॑रन्या-मुपमुञ्च॑तेऽन्यां॑ नान्त - [ ] 17

5.4.4.4 - Padam

अ॒ष्टाक्ष॑रेत्यष्टा-अक्ष॒रा । गाय॒त्री । गाय॑त्रः । अ॒ग्निः । यावा॑न् । ए॒व ।
अ॒ग्निः । तस्य॑ । शुच॑म् । शमयति॑ । पाव॑कवतीभि॒रिति॑
पाव॑क - वतीभिः॑ । अन्न॑म् । वै । पाव॑कः । अन्ने॑न । ए॒व । अ॒स्य ।
शुच॑म् । शमयति॑ । मृत्युः॑ । वै । एषः॑ । यत् । अ॒ग्निः । ब्रह्म॑णः ।
ए॒तत् । रू॒पम् । यत् । कृ॒ष्णाजि॑नमिति कृष्ण - अ॒जिन॑म् ।
का॒र्ष्णी इति॑ । उ॒पा॒नहौ॑ । उ॒पेति॑ । मुञ्च॑ते । ब्रह्म॑णा । ए॒व । मृत्योः॑ ।
अन्तः॑ । धत्ते॑ । अन्तः॑ । मृत्योः॑ । धत्ते॑ । अन्तः॑ ।
अन्नाद्यादि॒त्यन्न - अद्या॑त् । इति॑ । आ॒हुः । अ॒न्याम् ।

उपमुञ्चत॑ इत्यु॒प – मुञ्चते॑ । अ॒न्याम् । न । अ॒न्तः । 17 (50)

5.4.4.5

–रे॒व मृ॒त्योर्ध॒त्ते ऽवा॒न्नाद्य॑ रु॒न्धे नम॑स्ते॒ हर॑से शो॒चिष॑ इत्या॒ह
नम॑स्कृत्य॒ हि वसी॑या॒ऽसमु॒पच॑रन्त्यन्यं॒ ते अ॒स्मत् तप॑न्तु हे॒तय॑
इत्या॒ह यमे॑व द्वेष्टि॒ तम॑स्य शु॒चाऽर्प॑यति पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ शि॒वो
भवे॑त्या॒हान्नं॑ वै पा॒वको॑ऽन्नमे॒वाव रु॒न्धे द्वाभ्या॑मधि॒ क्राम॑ति
प्रति॑ष्ठित्या॒ अप॑स्यवतीभ्या॒ऽशान्त्यै॑ । 18

5.4.4.5 - Padam

ए॒व । मृ॒त्योः । ध॒त्ते । अ॒वेति॑ । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न – अ॒द्यम् । रु॒न्धे ।
नमः॑ । ते । हर॑से । शो॒चिषे॑ । इति॑ । आ॒ह । नम॑स्कृत्येति॑
नमः॑ – कृत्य॑ । हि । वसी॑या॒ऽसम् । उप॑चरन्तीत्यु॒प – च॑रन्ति ।
अ॒न्यम् । ते । अ॒स्मत् । तप॑न्तु । हे॒तयः॑ । इति॑ । आ॒ह । यम् । ए॒व ।
द्वेष्टि॑ । तम् । अ॒स्य । शु॒चा । अ॒र्पय॑ति । पा॒वकः॑ ।
अ॒स्मभ्य॑मित्य॒स्म – भ्य॑म् । शि॒वः । भव॑ । इति॑ । आ॒ह । अ॒न्नम् ।
वै । पा॒वकः॑ । अ॒न्नम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । द्वाभ्या॑म् । अधी॑ति ।

क्रामति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै ।

अपस्यवतीभ्यामित्यपस्य – वतीभ्याम् । शान्त्यै ॥ 18 (49)

(शु – ग्वेतसोऽप्य – मष्टाभिर्वि कर्षति – नान्त – रेकान्न
पञ्चाशच्च) (A4)

5.4.5.1

नृषदे वडिति व्याधारयति पङ्क्त्याऽऽहुत्या यज्ञमुखमा रभते
ऽक्षण्या व्याधारयति तस्मादक्षण्या पशवोऽङ्गानि प्रहरन्ति
प्रतिष्ठित्यै यद्वषट्कुर्याद्-यातयामाऽस्य वषट्कारः स्याद्यन्न
वषट्कुर्याद्-रक्षाँसि यज्ञँ हन्युर्वडित्याह परोक्षमेव वषट् करोति
नास्य यातयामा वषट्कारो भवति न यज्ञँ रक्षाँसि घ्नन्ति

हुतादौ वा अन्ये देवा- [ ] 19

5.4.5.1 - Padam

नृषद् इति नृ – सदे ॥ वट् । इति । व्याधारयतीति वि-आधारयति ।
पङ्क्त्या । आहुत्येत्या-हुत्या । यज्ञमुखमिति यज्ञ – मुखम् । एति ।
रभते । अक्षण्या । व्याधारयतीति वि – आधारयति । तस्मात् ॥

अक्ष॒णया॑ । प॒शवः॑ । अ॒ङ्गानि॑ । प्रेति॑ । हर॒न्ति । प्रति॑ष्ठित्या॒ इति॑
 प्रति॑ – स्थि॒त्यै । यत् । व॒षट्कु॒र्यादिति॑ व॒षट् – कु॒र्यात् । या॒तया॒मेति॑
 या॒त – या॒मा । अ॒स्य । व॒षट्का॒र इति॑ व॒षट्-का॒रः । स्या॒त् । यत् ।
 न । व॒षट्कु॒र्यादिति॑ व॒षट् – कु॒र्यात् । रक्षा॑सि । य॒ज्ञम् । ह॒न्युः ।
 वट् । इति॑ । आ॒ह । प॒रोक्ष॑मिति॒ परः॑ – अ॒क्षम् ॥ ए॒व । व॒षट् ।
 करो॑ति । न । अ॒स्य । या॒तया॒मेति॑ या॒त – या॒मा । व॒षट्का॒र इति॑
 व॒षट् – का॒रः । भ॒वति॑ । न । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि । घ्न॒न्ति ।
 हु॒ताद॑ इति॒ हुत॑ – अ॒दः । वै । अ॒न्ये । दे॒वाः । 19 (50)

5.4.5.2

अ॒हु॒तादो॑ऽन्ये॒ तान॑ग्नि॒चिदे॒वोभ॑यान् प्री॒णाति॑ ये दे॒वा दे॒वाना॑मिति॒ द॒ध्ना
 म॒धुमि॑श्रेणा॒वोक्ष॑ति हु॒ताद॑श्चै॒व दे॒वान॑हु॒ताद॑श्च य॒जमा॑नः प्री॒णाति॑ ते
 य॒जमा॑नं प्री॒णन्ति॑ द॒ध्नै॒व हु॒तादः॑ प्री॒णाति॑ म॒धुषा॑ ऽहु॒तादो॑ ग्रा॒म्यं वा
 ए॒तद॑न्नं य॒द्द॒ध्या॒र॒ण्यं म॒धु य॒द्द॒ध्ना म॒धुमि॑श्रेणा॒वोक्ष॑त्यु॒भय॑स्या॒ऽव॒रु॒ध्यै
 गु॒मु॒ष्टिना॑ऽवो॒क्षति॑ प्रा॒जाप॑त्यो – [ ] 20

5.4.5.2 - Padam

अ॒हु॒ता॒द इ॒त्य॒हु॒त – अ॒दः । अ॒न्ये । तान् । अ॒ग्नि॒चि॒दि॒त्य॒ग्नि॒-चि॒त् ।
 ए॒व । उ॒भया॑न् । प्री॒णा॒ति । ये । दे॒वाः । दे॒वाना॑म् । इति॑ । द॒ध्ना ।
 म॒धु॒मि॒श्रे॒णे॒ति म॒धु – मि॒श्रे॒ण । अ॒वे॒ति । उ॒क्ष॒ति । हु॒ता॒द इति॑
 हु॒त – अ॒दः । च । ए॒व । दे॒वान् । अ॒हु॒ता॒द इ॒त्य॒हु॒त – अ॒दः ।
 च । य॒ज॒मा॒नः । प्री॒णा॒ति । ते । य॒ज॒मा॒नम् । प्री॒ण॒न्ति । द॒ध्ना । ए॒व ।
 हु॒ता॒द इति॑ हु॒त – अ॒दः । प्री॒णा॒ति । म॒धु॒षा । अ॒हु॒ता॒द
 इ॒त्य॒हु॒त – अ॒दः । ग्रा॒म्य॒म् । वै । ए॒तत् । अ॒न्नम् । यत् । द॒धि ।
 आ॒र॒ण्य॒म् । म॒धु । यत् । द॒ध्ना । म॒धु॒मि॒श्रे॒णे॒ति म॒धु – मि॒श्रे॒ण ।
 अ॒वो॒क्ष॒ती॒त्य॒व – उ॒क्ष॒ति । उ॒भय॑स्य । अ॒वरु॑ध्या इ॒त्य॒व – रु॒ध्यै ।
 गु॒मु॒ष्टि॒ना । अ॒वे॒ति । उ॒क्ष॒ति । प्रा॒जा॒प॒त्य इति॑ प्रा॒जा-प॒त्यः । 20 (50)

5.4.5.3

वै गु॒मु॒ष्टिः स॒यो॒नि॒त्वा॒य द्वा॒भ्यां प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या अ॒नु॒परि॑चार-म॒वो॒क्ष॒त्य-
 परि॒व॒र्ग॒मे॒वै॒ना॒न् प्री॒णा॒ति वि॒वा ए॒ष प्रा॒णैः प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र्ऋ॒ध्य॒ते
 योऽग्निं॑ चि॒न्व॒न्न॒धि॒क्राम॑ति प्रा॒णदा॑ अ॒पान॑दा इ॒त्याह॑ प्रा॒णाने॒वाऽऽत्म॑न्

धत्ते॑ वर्चो॑दा॒ वरिवो॑दा॒ इत्या॑ह प्र॒जा वै वर्चः॑ प॒शवो॑ वरिवः॑ प्र॒जामे॑व
प॒शूना॑त्मन् धत्त॑ इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन्तं वृ॒त्रो – [ ] 21

5.4.5.3 - Padam

वै । गृ॒मुष्टिः॑ । स॒योनि॑त्वायेति॑ स॒योनि॑ – त्वाय॑ । द्वा॒भ्याम् । प्र॒तिष्ठि॑त्या
इति॑ प्र॒ति – स्थि॑त्यै । अ॒नुप॑रि॒चार॑मित्य॒नु – परि॑चारम् । अ॒वेति॑ ।
उ॒क्षति॑ । अ॒परि॑वर्ग॒मित्य॑परि – वर्ग॑म् । ए॒व । ए॒नान् । प्री॑णाति ।
वी॒ति । वै । ए॒षः । प्रा॒णैरि॑ति प्र – अ॒नैः । प्र॒जये॑ति प्र – जया॑ ।
प॒शुभि॑रिति॑ प॒शु – भिः॑ । ऋ॒ध्यते॑ । यः । अ॒ग्निम् । चि॒न्वन् ।
अ॒धिक्रा॑मतीत्य॒धि – क्रा॑मति । प्रा॒णदा॑ इति॑ प्रा॒ण – दाः॑ । अ॒पान॑दा
इत्य॑पान – दाः॑ । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णानि॑ति प्र – अ॒नान् । ए॒व ।
आ॒त्मन् । धत्ते॑ । वर्चो॑दा॒ इति॑ वर्चः॑ – दाः॑ । वरिवो॑दा॒ इति॑
वरिवः॑ – दाः॑ । इति॑ । आ॒ह । प्र॒जेति॑ प्र – जा॑ । वै । वर्चः॑ ।
प॒शवः॑ । वरिवः॑ । प्र॒जामि॑ति प्र – जा॑म् । ए॒व । प॒शून् । आ॒त्मन् ।
धत्ते॑ । इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । तम् । वृ॒त्रः । 21 (50)

5.4.5.4

ह॒तः षो॒ड॒श॒भि॒र्भो॒गैर॒सिना॑त् स ए॒ताम॒ग्नये॑ऽनी॒कव॑त् आ॒हु॒तिम॑प॒श्यत्
ताम॑जु॒होत् त॒स्याग्नि॑रनी॒ कवा॑न्थ॒स्वेन॑ भा॒गधे॑येन प्री॒तः षो॒ड॒श॒धा
वृ॒त्रस्य॑ भो॒गान॑प्य॒दह॑द्-वै॒श्वक॑र्म॒णेन॑ पा॒प्मनो॑ नि॒रमु॑च्य॒त
यद॒ग्नये॑ऽनी॒कव॑त् आ॒हु॒तिं जु॒होत्य॑ग्निरे॒वा-ऽस्या॑नी॒कवा॑न्थ॒स्वेन॑
भा॒गधे॑येन प्री॒तः पा॒प्मान॑मपि द॒हति॑ वै॒श्वक॑र्म॒णेन॑ पा॒प्मनो॑ निर्मु॒च्यते॑
यं का॒मये॑त चि॒रं पा॒प्मनो॑ - [ ] 22

5.4.5.4 - Padam

ह॒तः । षो॒ड॒श॒भि॒रिति॑ षो॒ड॒श - भिः । भो॒गैः । अ॒सिना॑त् । सः ।
ए॒ताम् । अ॒ग्नये॑ । अ॒नी॒कव॑त् इत्य॒नी॒क - व॑ते ।
आ॒हु॒तिमि॒त्या - हु॒तिम् । अ॒प॒श्यत् । ताम् । अ॒जु॒होत् । तस्य॑ ।
अ॒ग्निः । अ॒नी॒कवा॑नित्य॒नी॒क - वा॑न् । स्वे॒न । भा॒गधे॑येनेति॑
भा॒ग - धे॑येन । प्री॒तः । षो॒ड॒श॒धे॒ति षो॒ड॒श-धा॑ । वृ॒त्रस्य॑ । भो॒गान् ।
अपी॑ति । अ॒दह॑त् । वै॒श्वक॑र्म॒णेनेति॑ वै॒श्व - क॑र्म॒णेन॑ । पा॒प्मनः॑ ।
नि॒रिति॑ । अ॒मु॒च्यत॑ । यत् । अ॒ग्नये॑ । अ॒नी॒कव॑त् इत्य॒नी॒क - व॑ते ।

आहु॑तिमि॒त्या – हु॒तिम् । जु॒होति॑ । अ॒ग्निः । ए॒व । अ॒स्य ।
 आनी॑क॒वानि॒त्यनी॑क – वान् । स्वे॒न । भा॒गधे॒येने॑ति भा॒ग – धे॒येन॑ ।
 प्री॒तः । पा॒प्मान॑म् । अपी॑ति । द॒हति॑ । वै॒श्वक॑र्म॒णेने॑ति
 वै॒श्व – क॑र्म॒णेन॑ । पा॒प्मनः॑ । नि॒रिति॑ । मु॒च्यते॑ । यम् । का॒मये॑त ।
 चि॒रम् । पा॒प्मनः॑ । 22 (50)

5.4.5.5

नि॒र्मु॒च्येते॑त्ये॒कैकं॑ तस्य॑ जुहु॒याच्चि॒रमे॒व पा॒प्मनो॑ नि॒र्मु॒च्यते॑ यं का॒मये॑त
 ता॒जक् पा॒प्मनो॑ नि॒र्मु॒च्येते॑ति सर्वा॑णि तस्या॑नु॒द्रुत्य॑ जुहु॒यात् ता॒जगे॒व
 पा॒प्मनो॑ नि॒र्मु॒च्यते॑ऽथो खलु॑ नानै॒व सू॒क्ताभ्यां॑ जुहोति॑ नानै॒व
 सू॒क्तयो॑र्वी॒र्यं द॒धात्य॑थो प्र॒तिष्ठि॑त्यै । 23

5.4.5.5 - Padam

नि॒रिति॑ । मु॒च्ये॒त । इति॑ । ए॒कैक॑मि॒त्येकं॑-ए॒कम् । तस्य॑ । जुहु॒यात् ।
 चि॒रम् । ए॒व । पा॒प्मनः॑ । नि॒रिति॑ । मु॒च्यते॑ । यम् । का॒मये॑त ।
 ता॒जक् । पा॒प्मनः॑ । नि॒रिति॑ । मु॒च्ये॒त । इति॑ । सर्वा॑णि । तस्य॑ ।
 अ॒नु॒द्रुत्ये॑त्यनु॒-द्रुत्य॑ । जुहु॒यात् । ता॒जक् । ए॒व । पा॒प्मनः॑ । नि॒रिति॑ ।

मु॒च्य॒ते । अ॒थो इति॑ । ख॒लु । ना॒ना॑ । ए॒व । सू॒क्ताभ्या॑मिति॑
सु – उ॒क्ताभ्या॑म् । जु॒होति॑ । ना॒ना॑ । ए॒व । सू॒क्तयो॑रिति॑
सु – उ॒क्तयोः॑ । वी॒र्य॑म् । द॒धाति॑ । अ॒थो इति॑ ।
प्रति॑ष्ठित्या इति॑ प्रति॑ – स्थि॒त्यै । 23 (40) (दे॒वाः – प्रा॑जाप॒त्यो –
वृ॒त्र – श्चि॒रं पा॑प्म॒न – श्व॒त्वारि॑श्च॒) (A5)

5.4.6.1

उदे॑नमु॒त्तरां॑ नये॑ति॒ समि॑ध आ द॑धाति॒ यथा॑ ज॒नं य॑ते॒ऽवसं॑ करो॑ति
तादृ॑गे॒व तत् ति॒स्र आ द॑धाति॒ त्रिवृ॑द्वा अ॒ग्निर्या॑वाने॒-वाग्नि॑स्तस्मै॑
भा॒गधे॑यं करो॑त्यौदु॒म्बरी॑-र्भ॒वन्त्यू॒र्गवा॑ उदु॒म्बर॑ ऊ॒र्जमे॑वास्मा॒ अपि॑
द॒धात्यु॑दु॒ त्वा वि॒श्वे दे॒वा इत्या॑ह प्रा॒णा वै वि॒श्वे दे॒वाः प्रा॒णै- [ ] 24

5.4.6.1 - Padam

उदि॑ति । ए॒नम् । उ॒त्तरा॑मित्यु॒त् – त॒राम् । न॒य । इति॑ । स॒मिध॑ इति॑
सं – इ॒धः । ए॒ति । द॒धाति॑ । यथा॑ । ज॒नम् । य॑ते । अ॒वस॑म् ।
करो॑ति । तादृ॑क् । ए॒व । तत् । ति॒स्रः । ए॒ति । द॒धाति॑ । त्रि॒वृदि॑ति॑
त्रि – वृ॒त् । वै । अ॒ग्निः । या॒वान् । ए॒व । अ॒ग्निः । तस्मै॑ ।

भा॒ग॒धे॒य॒मि॒ति॑ भा॒ग – धे॒य॒म् । क॒रो॒ति॑ । औ॒दु॒म्ब॒रीः॑ । भ॒व॒न्ति॑ । ऊ॒र्क् ।
 वै । उ॒दु॒म्ब॒रः॑ । ऊ॒र्ज॒म् । ए॒व । अ॒स्मै । अ॒पी॒ति॑ । द॒धा॒ति॑ । उ॒दि॒ति॑ ।
 उ । त्वा । वि॒श्वे॑ । दे॒वाः । इ॒ति॑ । आ॒ह । प्रा॒णा इ॒ति॑ प्र – अ॒नाः ।
 वै । वि॒श्वे॑ । दे॒वाः । प्रा॒णैरि॒ति॑ प्र – अ॒नैः । 24 (50)

5.4.6.2

–रे॒वैन॑मु॒द्यच्छ॑ते ऽग्ने॑ भ॒रन्तु॑ चि॒त्ति॑भि॒रित्या॑ह॒ यस्मा॑ ए॒वैनं॑
 चि॒त्तायो॑द्यच्छ॑ते ते॒नै॒वैन॑ꣳ स॒मर्द्ध॑यति पञ्च दि॒शो दै॒वीर्य॑ज्ञम॒वन्तु॑
 दे॒वीरि॒त्याह॑ दि॒शो ह्येषो॑ऽनु प्र॒च्यव॑ते ऽपाम॑तिं दु॒र्मतिं॑ बा॒धमा॑ना इ॒त्याह॑
 र॒क्षसा॑मप॒हत्यै॑ रा॒यस्पो॑षे य॒ज्ञप॑ति-मा॒भज॑न्तीरि॒त्याह॑ प॒शवो॑ वै
 रा॒यस्पो॑षः – [ ] 25

5.4.6.2 - Padam

ए॒व । ए॒न॒म् । उ॒दि॒ति॑ । य॒च्छ॑ते । अ॒ग्ने॑ । भ॒रन्तु॑ । चि॒त्ति॑भि॒रि॒ति॑
 चि॒त्ति॑ – भिः । इ॒ति॑ । आ॒ह । य॒स्मै । ए॒व । ए॒न॒म् । चि॒त्ताय॑ ।
 उ॒द्यच्छ॑त इ॒त्युत्-य॑च्छते । ते॒न । ए॒व । ए॒न॒म् । स॒मि॒ति॑ । अ॒र्द्ध॑यति ।
 पञ्च । दि॒शः । दै॒वीः । य॒ज्ञ॒म् । अ॒व॒न्तु॑ । दे॒वीः । इ॒ति॑ । आ॒ह ।

दि॒शः । हि । ए॒षः । अ॒न्वि॒ति । प्र॒च्य॒वत॑ इति प्र – च्य॒वते॑ । अ॒पे॒ति ।
 अ॒म॒ति॒म् । दु॒र्म॒ति॒मि॒ति दुः – म॒ति॒म् । बा॒ध॒मा॒नाः । इति॑ । आ॒ह ।
 र॒क्ष॒सा॒म् । अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प – ह॒त्यै । रा॒यः । पौ॒षे॑ । य॒ज्ञ॒प॒ति॒मि॒ति
 य॒ज्ञ–प॒ति॒म् । आ॒भ॒ज॒न्ती॒रि॒त्या॑ – भ॒ज॒न्तीः । इति॑ । आ॒ह । प॒श॒वः ।
 वै । रा॒यः । पौ॒षः । 25 (50)

5.4.6.3

प॒शू॒ने॒वा॒व रु॒न्धे॑ ष॒ड्भि॒र्हर॑ति ष॒ट् वा ऋ॒त॒व ऋ॒तु॒भि॒रे॒वैन॑ ह॒रति॑ द्वे
 प॒रि॒गृ॒ह्य॒वती॑ भ॒वतो॑ र॒क्ष॒सा॒मप॒ह॒त्यै॑ सू॒र्य॒र॒श्मि॒र्हरि॑केशः
 पु॒र॒स्ता॒दि॒त्या॒ह प्र॒सू॒त्यै॑ ततः पा॒व॒का आ॒शि॒षो नो॑ जु॒षन्ता॒मि॒त्या॒हान्नं॑
 वै पा॒व॒कोऽन्न॑मे॒वा॒व रु॒न्धे॑ दे॒वा॒सु॒राः सँय॑त्ता आ॒सन् ते॑ दे॒वा
 ए॒त–द॒प्र॒ति॒रथ॑–म॒प॒श्यन् ते॒न वै ते॑ प्र॒त्य– [ ] 26

5.4.6.3 - Padam

प॒शून् । ए॒व । अ॒वे॒ति । रु॒न्धे॑ । ष॒ड्भि॒रि॒ति ष॒ट्–भिः॑ । ह॒रति॑ । ष॒ट् ।
 वै । ऋ॒त॒वः । ऋ॒तु॒भि॒रि॒त्यृ॒तु – भिः॑ । ए॒व । ए॒न॒म् । ह॒रति॑ । द्वे इति॑ ।
 प॒रि॒गृ॒ह्य॒वती॑ इति॑ प॒रि॒गृ॒ह्य – वती॑ । भ॒वतः॑ । र॒क्ष॒सा॒म् ।

अ॒प॒ह॒त्या इ॒त्य॒प॒ – ह॒त्यै । सूर्य॑र॒श्मि॒रिति॑ सूर्य॑ – र॒श्मिः । ह॒रि॒केश॑
इति॑ ह॒रि-केशः॑ । पु॒रस्ता॑त् । इति॑ । आ॒ह । प्र॒सू॒त्या इति॑ प्र-सू॒त्यै ।
ततः॑ । पा॒व॒काः । आ॒शिष॑ इ॒त्या – शिषः॑ । नः॑ । जुष॑न्ताम् । इति॑ ।
आ॒ह । अ॒न्नम् । वै । पा॒व॒कः । अ॒न्नम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
दे॒वा॒सुरा॑ इति॑ दे॒व-अ॒सुराः॑ । सँ॒य॒त्ता इति॑ सं – य॒त्ताः । आ॒सन् ।
ते । दे॒वाः । ए॒तत् । अ॒प्रति॑रथ॒मित्य॑प्रति – रथ॑म् । अ॒पश्य॑न् । तेन॑ ।
वै । ते । अ॒प्रति॑ । 26 (50)

5.4.6.4

–सुरा॑नजयन् तद॒प्रति॑रथस्या-प्रति॒रथ॑त्वं य॒दप्रति॑रथं द्वितीयो
होताऽन्वाहा॑प्रत्ये॒व तेन॑ यज॒मानो॑ भ्रातृ॒व्यान् जय॑त्यथो
अ॒नभि॑जितमे॒वाभि॑ जयति॒ दश॑र्चं भवति॒ दशा॑क्षरा वि॒राड् वि॒राजे॑मौ
लो॒कौ वि॑धृता व॒नयो॑र्लो॒कयो॑र्विधृत्या अथो॒ दशा॑क्षरा वि॒राडन्नं॑ वि॒राड्
वि॒राज्ये॑वान्नाद्ये॒ प्र॒ति॒तिष्ठ॑त्यसदिव॒ वा अ॒न्तरि॑क्षमन्तरि॒क्षमि॑वा
ऽऽ*ग्नी॑ध्रमाग्नी॒द्धे – [ ] 27

5.4.6.4 - Padam

अ॒सु॒रा॒न् । अ॒ज॒य॒न् । तत् । अ॒प्र॒ति॒र॒थ॒स्ये॒त्य॒प्र॒ति – र॒थ॒स्य॒ ।
अ॒प्र॒ति॒र॒थ॒त्व॒मि॒त्य॒प्र॒ति॒र॒थ – त्व॒म् । यत् । अ॒प्र॒ति॒र॒थ॒मि॒त्य॒प्र॒ति-र॒थ॒म् ।
द्वि॒तीयः॑ । हो॒ता॑ । अ॒न्वा॒हे॒त्य॒नु – आ॒ह॑ । अ॒प्र॒ति॒ ।
ए॒व । ते॒न॑ । य॒ज॒मा॒नः॑ । भ्रा॒तृ॒व्या॒न् । ज॒य॒ति॒ । अ॒थो॒ इति॑ ।
अ॒न॒भि॒जि॒त॒मि॒त्य॒न॒भि – जि॒त॒म् । ए॒व । अ॒भी॒ति॒ । ज॒य॒ति॒ ।
द॒श॒र्च॒मि॒ति॒ द॒श – ऋ॒च॒म् । भ॒व॒ति॒ । द॒शा॒क्ष॒रे॒ति॒ द॒श – आ॒क्ष॒रा॒ ।
वि॒रा॒डि॒ति॒ वि – रा॒ट् । वि॒रा॒जे॒ति॒ वि – रा॒जा॑ । इ॒मौ॑ । लो॒कौ॑ ।
वि॒धृ॒ता॒वि॒ति॒ वि – धृ॒तौ॑ । अ॒न॒योः॑ । लो॒क॒योः॑ । वि॒धृ॒त्या॒ इति॑
वि – धृ॒त्यै॑ । अ॒थो॒ इति॑ । द॒शा॒क्ष॒रे॒ति॒ द॒श – अ॒क्ष॒रा॒ । वि॒रा॒डि॒ति॒
वि – रा॒ट् । अ॒न्न॒म् । वि॒रा॒डि॒ति॒ वि – रा॒ट् । वि॒रा॒जी॒ति॒ वि – रा॒जि॑ ।
ए॒व । अ॒न्ना॒द्य॒ इत्य॑न्न – अ॒द्यै॑ । प्र॒ती॒ति॒ । ति॒ष्ठ॒ति॒ । अ॒स॒त् । इ॒व॒ । वै॒ ।
अ॒न्त॒रि॒क्ष॒म् । अ॒न्त॒रि॒क्ष॒म् । इ॒व॒ । आ॒ग्नी॒ध्र॒मि॒त्या॒ग्नि – इ॒ध्र॒म् ।
आ॒ग्नी॒ध्र॒ इत्या॑ग्नि – इ॒ध्रै॑ । 27 (50)

5.4.6.5

अ॒श्मा॒नं॑ नि॒ द॒धा॒ति॑ स॒त्त्वा॒य॒ द्वा॒भ्यां॑ प्र॒ति॒ष्ठि॒त्यै॑ वि॒मा॒न ए॒ष दि॒वो॑
म॒ध्य आ॒स्त इ॒त्या॒ह व्ये॒वै॒तया॑ मि॒मी॒ते म॒ध्ये दि॒वो नि॒हि॒तः॑
पृ॒श्नि॒र॒श्मे॒त्या॒हा॒न्नं॑ वै पृ॒श्न्य॒न्नमे॒वाव॑ रु॒न्धे च॒त॒सृ॒भि॒रा पु॒च्छा॑देति
च॒त्वा॒रि॒ छन्दा॑सि॒ छन्दो॑भिरे॒वेन्द्रं॑ वि॒श्वा अ॒वी॒वृ॒ध॒न्नि॒त्या॒ह
वृ॒द्धि॒मे॒वोपा॑वर्तते॒ वाजा॑ना॒स्य॒ स॒त्य॒तिं प॒ति- [ ] 28

5.4.6.5 - Padam

अ॒श्मा॒नम् । नी॒ति । द॒धा॒ति । स॒त्त्वा॒ये॒ति स॒त् - त्वा॒य॒ । द्वा॒भ्याम् ।
प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति - स्थि॒त्यै । वि॒मा॒न इति॑ वि - मा॒नः ।
ए॒षः । दि॒वः । म॒ध्ये॑ । आ॒स्ते॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । वी॒ति॑ । ए॒व । ए॒तया॑ ।
मि॒मी॒ते॒ । म॒ध्ये॑ । दि॒वः । नि॒हि॒त इति॑ नि - हि॒तः । पृ॒श्निः॑ ।
अ॒श्मा॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । अ॒न्नम् । वै । पृ॒श्नि॑ । अ॒न्नम् । ए॒व ।
अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे॑ । च॒त॒सृ॒भि॒रिति॑ च॒त॒सृ-भिः॑ । ए॒ति॑ । पु॒च्छा॑त् । ए॒ति॑ ।
च॒त्वा॒रि॑ । छन्दा॑सि॒ छन्दो॑भि॒रिति॑ छन्दः - भिः॑ । ए॒व । इन्द्र॑म् ।
वि॒श्वाः॑ । अ॒वी॒वृ॒ध॒न् । इति॑ । आ॒ह॒ । वृ॒द्धि॑म् । ए॒व ।

उपा॑वर्त॑त इत्यु॑प-आव॑र्तते । वाजा॑नाम् । स॒त्य॒ति॒मि॒ति॒ स॒त् - प॒ति॒म् ।
प॒ति॒म् ॥ 28 (50)

5.4.6.6

-मि॒त्याहाऽन्नं॑ वै वाजोऽन्न॑मे॒वाव॑ रुन्धे सु॒म्न॒हूर्य॒ज्ञो दे॒वाऽ॒ आ च॑
वक्ष॑दि॒त्याह॑ प्र॒जा वै प॒शवः॑ सु॒म्नं प्र॒जामे॒व प॒शूना॑त्मन् ध॒त्ते
यक्ष॑द॒ग्निर्दे॒वो दे॒वाऽ॒ आ च॑ वक्ष॑दि॒त्याह॑ स्व॒गाकृ॑त्यै
वाज॑स्य मा प्र॒सवे॑नोद्-ग्रा॒भेणो॑द॒ग्रभी॑दि॒त्याहा॑सौ वा आ॒दित्य॑
उ॒द्यन्नु॑द्ग्रा॒भ ए॒ष ( ) नि॒म्रोच॑न् नि॒ग्राभो॑ ब्र॒ह्मणै॒वाऽऽ*त्मान॑मुद्-गृ॒ह्णाति॑
ब्र॒ह्मणा॑ भ्रातृ॒व्यं नि॑ गृ॒ह्णाति॑ । 29

5.4.6.6 - Padam

इति॑ । आ॒ह । अ॒न्नम् । वै । वाजः॑ । अ॒न्नम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रुन्धे॑ ।
सु॒म्न॒हूरि॑ति सु॒म्न - हूः । य॒ज्ञः । दे॒वान् । ए॒ति । च । वक्ष॑त् ।
इति॑ । आ॒ह । प्र॒जेति॑ प्र - जा । वै । प॒शवः॑ । सु॒म्नम् । प्र॒जामि॑ति
प्र - जा॑म् । ए॒व । प॒शून् । आ॒त्मन् । ध॒त्ते । यक्ष॑त् । अ॒ग्निः ।
दे॒वः । दे॒वान् । ए॒ति । च । वक्ष॑त् । इति॑ । आ॒ह ।

स्व॒गाकृ॑त्या इति॑ स्व॒गा – कृ॒त्यै । वाज॑स्य । मा । प्र॒सवे॑नेति॑
 प्र – स॒वेन॑ । उ॒द्ग्रा॒भेणे॑त्यूत्-ग्रा॒भेण॑ । उ॒दि॒ति । अ॒ग्रभी॑त् । इति॑ ।
 आ॒ह । अ॒सौ । वै । आ॒दि॒त्यः । उ॒द्यन्नि॑त्युत् – यन् । उ॒द्ग्रा॒भ
 इत्यु॑त् – ग्रा॒भः । ए॒षः ( ) । नि॒म्रोच॑न्निति॑ नि – म्रोच॑न् ।
 नि॒ग्रा॒भ इति॑ नि – ग्रा॒भः । ब्र॒ह्म॒णा । ए॒व । आ॒त्मा॒नम् ॥
 उ॒द्गृह्णा॑तीत्युत् – गृ॒ह्णा॒ति । ब्र॒ह्म॒णा । भ्रा॑तृव्यम् । नी॒ति ।
 गृ॒ह्णा॒ति । 29 (60) (प्रा॒णैः – पो॒षो – प्र॒त्या – ग्नी॒द्धे – प॒ति – मेष॑
 – द॒श च) (A6)

5.4.7.1

प्रा॒ची॒मनु॑ प्र॒दि॒शं प्रे॑हि वि॒द्वानि॑त्याह दे॒वलो॑क-मे॒वैतयो॑पाव॒र्तते॑
 क्र॒मध्व॑म॒ग्निना॑ नाक-मि॒त्याहे॑माने॒वैतया॑ लो॒कान् क्र॑मते पृथि॒व्या
 अ॒हमु॑द॒न्तरि॑क्ष॒मा ऽरु॑हमि॒त्याहे॑माने॒वैतया॑ लो॒कान्त् स॒मारो॑हति
 सु॒व॒र्यन्तो॑ नापे॒क्षन्त॑ इत्याह सु॒व॒र्गमे॒वैतया॑ लो॒कमे॒त्यग्ने॑ प्रे॒हि-[ ] 30

5.4.7.1 - Padam

प्राची॑म् । अ॒न्वि॒ति॑ । प्र॒दि॒श॒मि॒ति॑ प्र-दि॒श॒म् । प्रे॒ति॑ । इ॒हि॑ । वि॒द्वान् ।
इति॑ । आ॒ह॒ । दे॒व॒लो॒क॒मि॒ति॑ दे॒व - लो॒क॒म् । ए॒व॒ । ए॒त॒या॑ ।
उ॒पा॒व॒र्त॒त॒ इत्यु॑प - आ॒व॒र्त॒ते॑ । क्र॒म॒ध्व॒म् । अ॒ग्नि॒ना॑ । ना॒क॒म् । इति॑ ।
आ॒ह॒ । इ॒मा॒न् । ए॒व॒ । ए॒त॒या॑ । लो॒का॒न् । क्र॒म॒ते॑ । पृ॒थि॒व्याः॑ ।
अ॒ह॒म् । उ॒दि॒ति॑ । अ॒न्त॒रि॒क्ष॒म् । ए॒ति॑ । अ॒रु॒ह॒म् । इति॑ । आ॒ह॒ ।
इ॒मा॒न् । ए॒व॒ । ए॒त॒या॑ । लो॒का॒न् । स॒मा॒रो॒ह॒ती॒ति॑ सं - आ॒रो॒ह॒ति॑ ।
सु॒वः॑ । य॒न्तः॑ । न । अ॒पे॒ति॑ । ई॒क्ष॒न्ते॑ । इति॑ । आ॒ह॒ ।
सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः - ग॒म् । ए॒व॒ । ए॒त॒या॑ । लो॒क॒म् । ए॒ति॑ । अ॒ग्ने॑ ।
प्रे॒ति॑ । इ॒हि॑ । 30 (50)

5.4.7.2

प्र॒थ॒मो॑ दे॒व॒य॒ता-मि॒त्या॒हो॒भ॒यै॒ष्वे॒वै॒त॒या॑ दे॒व॒म॒नु॒ष्ये॒षु॑ चक्षु॑र्दधाति
प॒ञ्च॒भि॒र॒धि॒ क्राम॑ति पा॒ङ्गो॑ य॒ज्ञो॑ या॒वा॒ने॒व॒ य॒ज्ञ॒स्ते॒न॒ सह॑ सु॒व॒र्गं
लो॒क॒मे॒ति॑ न॒क्तो॒षा॒से॒ति॑ पु॒रोऽनु॒वा॒क्या॒म॒न्वा॒ह॒ प्र॒त्या॒ अ॒ग्ने॑
स॒ह॒स्रा॒क्षे॒त्या॒ह॒ सा॒ह॒स्रः॑ प्र॒जा॒प॒तिः॑ प्र॒जा॒प॒ते॒रा॒प्त्यै॑ तस्मै॑ ते वि॒धेम॑

वाजा॑य स्वा॒हेत्या॒हान्नं॑ वै वाजोऽन्नमे॒वाव॑ – [ ] 31

5.4.7.2 - Padam

प्रथ॑मः । दे॒वय॑तामि॒ति दे॒व – य॒ताम् । इति॑ । आ॒ह । उ॒भये॑षु । ए॒व ।
ए॒तया॑ । दे॒वमनु॑ष्येष्वि॒ति दे॒व – मनु॑ष्येषु । चक्षुः॑ । द॒धाति॑ ।
पञ्च॑भिरि॒ति पञ्च॑ – भिः । अधी॑ति । क्रा॒मति॑ । पाङ्कः॑ । य॒ज्ञः ।
या॒वान् । ए॒व । य॒ज्ञः । तेन॑ । स॒ह । सु॒वर्ग॑मि॒ति सु॒वः – ग॒म् ।
लो॒कम् । ए॒ति । न॒क्तोषा॑सा । इति॑ । पु॒रोनु॑वाक्यामि॒ति
पु॒रः – अ॒नुवा॑क्याम् । अ॒न्वि॒ति । आ॒ह । प्र॒त्यै । अ॒ग्ने॑ ।
स॒हस्रा॑क्षेति॒ सह॑स्र – अ॒क्ष । इति॑ । आ॒ह । सा॒हस्रः॑ । प्र॒जाप॑तिरि॒ति
प्र॒जा – प॑तिः । प्र॒जाप॑तेरि॒ति प्र॒जा – प॑तेः । आ॒प्त्यै॑ । तस्मै॑ । ते ।
वि॒धेम॑ । वाजा॑य । स्वा॒हा । इति॑ । आ॒ह । अ॒न्नम् । वै ।
वा॒जः । अ॒न्नम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । 31 (50)

5.4.7.3

रु॒न्धे द॑ध्नः पू॒र्णामौ॑दु॒म्बरी॑ ७ स्व॒यमा॑तृ॒ण्णायां॑ जु॒होत्यूर्ग्वै॑
द॒ध्यूर्गु॑दु॒म्बरो॑ऽसौ स्व॒यमा॑तृ॒ण्णा ऽमु॑ष्यामे॒वोर्जं॑ द॒धाति॑

तस्मा॑दमु॒तोऽर्वा॑ची॒मूर्ज॑मु॒प जी॒वाम॑स्ति॒सृभिः॑ सा॒दय॑ति त्रि॒वृद्वा
अ॒ग्निर्या॑वा॒नेवा॒ग्निस्तं॑ प्र॒तिष्ठां॑ ग॒मय॑ति प्रे॒द्धो अ॒ग्ने दी॑दिहि पु॒रो न
इत्यौ॑दु॒म्बरी॑मा द॒धात्ये॑षा वै सू॒र्मी क॑र्ण॒काव॑त्ये॒तया॑ ह स्म- [] 32

5.4.7.3 - Padam

रु॒न्धे । द॒ध्नः । पू॒र्णाम् । औ॒दु॒म्बरी॑म् । स्व॒यमा॑तृ॒ण्णायामि॑ति
स्व॒यं – आ॒तृ॒ण्णायाम्॑ । जु॒होति॑ । ऊ॒र्क् । वै । द॒धि । ऊ॒र्क् ।
उ॒दु॒म्ब॑रः । अ॒सौ । स्व॒यमा॑तृ॒ण्णेति॑ स्व॒यं – आ॒तृ॒ण्णा । अ॒मुष्या॑म् ।
ए॒व । उ॒र्ज॑म् । द॒धाति॑ । तस्मा॑त् । अ॒मुतः॑ । अ॒र्वाची॑म् । ऊ॒र्ज॑म् ।
उ॒पोति॑ । जी॒वामः॑ । ति॒सृभि॑रिति॒ तिसृ॑ – भिः । सा॒दय॑ति ।
त्रि॒वृदि॑ति त्रि – वृत् । वै । अ॒ग्निः । या॒वान् । ए॒व । अ॒ग्निः । तम् ।
प्र॒तिष्ठा॑मिति॒ प्रति॑-स्था॒म् । ग॒मय॑ति । प्रे॒द्ध इति॑ प्र – इ॒द्धः । अ॒ग्ने ।
दी॒दिहि॑ । पु॒रः । नः । इति॑ । औ॒दु॒म्बरी॑म् । ए॒ति । द॒धाति॑ । ए॒षा । वै ।
सू॒र्मी । क॑र्ण॒काव॑तीति॒ कर्ण॑क – व॒ति । ए॒तया॑ । ह । स्म । 32 (50)

5.4.7.4

वै दे॒वा अ॒सु॒राणां॑ श॒त॒त॒र्ह॒न्ति॑ यदे॒तया॑ स॒मि॒ध॒मा॒द॒धा॒ति॑
व॒ज्र॒मे॒वै॒तच्छ॑त॒घ्नीं॑ य॒ज॒मा॒नो॒ भ्रा॒तृ॒व्या॒य प्र॑हरति स्तृ॒त्या अ॒च्छ॒म्ब॒ट्कारं॑
वि॒धेम॑ ते॒ पर॒मे ज॒न्म॒न्न॒ग्ने इति॑ वैक॒ङ्क॒ती॒मा द॑धाति भा ए॒वा॒व रु॒न्धे
तां॑ स॒वि॒तुर्व॑रे॒ण्यस्य॑ चि॒त्रा॒मि॒ति श॒मी॒मयी॑ शान्त्या अ॒ग्नि॒र्वा ह॒ वा
अ॒ग्नि॒चि॒तं दु॒हेऽग्नि॑चि॒द्वाऽग्निं॑ दु॒हे तां॑ – [ ] 33

5.4.7.4 - Padam

वै । दे॒वाः । अ॒सु॒राणा॑म् । श॒त॒त॒र्ह॒न्ति॑ श॒त-त॒र्ह॒न् । तृ॒ह॒न्ति॑ ।
यत् । ए॒तया॑ । स॒मि॒ध॒मि॒ति सं - इ॒धम् । आ॒द॒धा॒ती॒त्या - द॑धाति ।
व॒ज्रम् । ए॒व । ए॒तत् । श॒त॒घ्नी॑मि॒ति श॒त - घ्नी॑म् । य॒ज॒मा॒नः ।
भ्रा॒तृ॒व्या॒य । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । स्तृ॒त्यै । अ॒च्छ॒म्ब॒ट्कार॑मित्य॒च्छ॒म्ब॒ट्-का॒रम् ।
वि॒धेम॑ । ते॒ । पर॒मे । ज॒न्म॒न् । अ॒ग्ने । इति॑ । वैक॒ङ्क॒ती॒म् । एति॑ ।
द॑धाति । भाः । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ता॒म् । स॒वि॒तुः । व॑रे॒ण्यस्य॑ ।
चि॒त्रा॒म् । इति॑ । श॒मी॒मयी॑मि॒ति श॒मी - मयी॑म् । शान्त्यै॑ । अ॒ग्निः ।

वा । ह । वै । अ॒ग्नि॒चि॒त॒मि॒त्य॒ग्नि॑ – चि॒त॒म् । दु॒हे ।

अ॒ग्नि॒चि॒दि॒त्य॒ग्नि॑ – चि॒त् । वा । अ॒ग्नि॒म् । दु॒हे । ताम् । 33 (50)

5.4.7.5

स॒वि॒तुर्व॑रे॒ण्यस्य॑ चि॒त्रा॒मि॒त्या॒हैष॑ वा अ॒ग्नेर्दो॑ह॒स्तम॑स्य क॒ण्व॑ ए॒व
श्रा॒य॒सोऽवे॑त् ते॒न ह॑ स्मै॒न॒ꣳ स॑ दु॒हे य॑दे॒तया॑ स॒मिध॑-मा॒दधा॑त्य॒ग्नि॒चि॒दे॒व
तद॒ग्निं॑ दु॒हे स॒प्त ते॑ अ॒ग्ने स॒मिधः॑ स॒प्तजि॒ह्वा इ॒त्याह॑ स॒प्तैवा॑स्य
सा॒प्तानि॑ प्री॒णाति॑ पू॒र्णया॑ जुहोति पू॒र्ण इ॒व हि॑ प्र॒जाप॑तिः

प्र॒जाप॑ते – [ ] 34

5.4.7.5 - Padam

स॒वि॒तुः । व॑रे॒ण्यस्य॑ । चि॒त्रा॒म् । इति॑ । आ॒ह । ए॒षः । वै । अ॒ग्नेः ।

दो॒हः । तम् । अ॒स्य । क॒ण्वः । ए॒व । श्रा॒य॒सः । अ॒वे॒त् । ते॒न ।

ह । स्म । ए॒न॒म् । सः । दु॒हे । यत् । ए॒तया॑ । स॒मिध॑मि॒ति

सं – इ॒ध॒म् । आ॒दधा॑ती॒त्या – द॑धाति । अ॒ग्नि॒चि॒दि॒त्य॒ग्नि॑ – चि॒त् ।

ए॒व । तत् । अ॒ग्नि॒म् । दु॒हे । स॒प्त । ते॑ । अ॒ग्ने । स॒मिध॑ इति॑

सं – इ॒धः । स॒प्त । जि॒ह्वाः । इति॑ । आ॒ह । स॒प्त । ए॒व । अ॒स्य ।

सा॒प्तानि॑ । प्री॒णाति॑ । पू॒र्णया॑ ॥ जु॒होति॑ । पू॒र्णः । इ॒व । हि॒ ।

प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा – प॒तिः । प्र॒जाप॑तेरिति प्र॒जा – प॒तेः । 34 (50)

5.4.7.6

–रा॒प्त्यै न्यून॑या जु॒होति॑ न्यू॒नाद्धि॑ प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॒सृज॑त प्र॒जाना॑ꣳ
सृष्ट्या॑ अ॒ग्निर्दे॒वेभ्यो॑ नि॒लाय॑त स दि॒शोऽनु॑ प्रा॒विश॑ज्जु॒ह्वन्म॑न॒सा
दि॒शो द्ध्या॑ये दि॒ग्भ्य ए॒वैन॑म॒व रु॒न्धे द॒ध्ना पु॒रस्ता॑ज्जु॒होत्या॑–
ज्ये॒नोप॑रि॒ष्टात् तेज॑श्चै॒वास्मा॑ इन्द्रि॒यं च॑ स॒मीची॑ द॒धाति॑ द्वा॒दश॑क॒पालो॑
वैश्वा॒नरो॑ भ॒वति॑ द्वा॒दश॑ मा॒साः सँव॑त्स॒रः सँव॑त्स॒रोऽग्नि॑र्वैश्वा॒नरः॑

साक्षा– [ ] 35

5.4.7.6 - Padam

आ॒प्त्यै ॥ न्यून॑येति नि–ऊ॒नया॑ । जु॒होति॑ । न्यू॒नादि॑ति नि – ऊ॒नात् ।
हि॒ । प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा – प॒तिः । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः ।
अ॒सृज॑त । प्र॒जाना॑मिति प्र – जाना॑म् । सृष्ट्यै॑ । अ॒ग्निः । दे॒वेभ्यः॑ ।
नि॒लाय॑त । सः । दि॒शः । अ॒नु । प्रेति॑ । अ॒विश॑त् । जु॒ह्वत् । म॒नसा॑ ।
दि॒शः । ध्या॑येत् । दि॒ग्भ्य इति॑ दिक् – भ्यः । ए॒व । ए॒नम् । अ॒वेति॑ ।

रुन्धे॑ । द॒ध्ना । पु॒रस्ता॑त् । जु॒होति॑ । आ॒ज्येन॑ । उ॒परि॑ष्ठात् ।
तेजः॑ । च । ए॒व । अ॒स्मै । इ॒न्द्रि॒यम् । च । स॒मीची॑ इति । द॒धाति॑ ।
द्वाद॑शकपाल इति द्वाद॑श – क॒पालः । वै॒श्वान॑रः । भ॒वति॑ । द्वाद॑श ।
मा॒साः । सँव॑त्सर इति सं-व॑त्सरः । सँव॑त्सर इति सं-व॑त्सरः ।
अ॒ग्निः । वै॒श्वान॑रः । सा॒क्षादि॑ति स – अ॒क्षात् । 35 (50)

5.4.7.7

–दे॒व वै॒श्वान॑रम॒व रुन्धे॑ यत् प्र॒याजा॑नूया॒जान् कु॒र्याद्वि॑क॒स्तिः सा
य॒ज्ञस्य॑ द॒र्विहो॑मं करोति य॒ज्ञस्य॑ प्र॒तिष्ठि॑त्यै रा॒ष्ट्रं वै वै॒श्वान॑रो
वि॒ण्मरु॑तो वै॒श्वान॑र॒ऽहु॒त्वा मा॑रु॒तान् जु॒होति॑ रा॒ष्ट्र ए॒व वि॒शम॑नु
ब॒ध्नात्यु॑च्चै-वै॒श्वान॑रस्याऽऽ श्रा॒वय॑त्युपा॒ऽशु मा॑रु॒तान् जु॒होति॑
तस्मा॑द्-रा॒ष्ट्रं वि॒शम॑ति व॒दति॑ मा॒रुता॑ भ॒वन्ति॑ मरु॒तो वै दे॒वानां॑ वि॒शो
दे॒ववि॒शेनै॑वा॒स्मै म॑नुष्यवि॒श ( ) –म॒व रुन्धे॑ स॒प्त भ॑वन्ति स॒प्तग॑णा
वै मरु॑तो ग॒णश॑ ए॒व वि॒शम॑व रुन्धे॑ ग॒णेन॑ ग॒णम॑नु॒द्रुत्य॑ जु॒होति॑
वि॒शमे॑वा॒स्मा अ॑नुव॒र्त्मानं॑ करोति । 36

5.4.7.7 - Padam

ए॒व । वै॒श्वान॑रम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यत् । प्र॒या॒जा॒नू॒या॒जा॒नि॒ति॑
 प्र॒या॒ज - अ॒नू॒या॒जा॒न् । कु॒र्या॒त् । वि॒क॒स्ति॒रि॒ति॑ वि - क॒स्तिः । सा ।
 य॒ज्ञ॒स्य॑ । द॒र्वि॒हो॒म॒मि॒ति॑ द॒र्वि - हो॒मम् । क॒रो॒ति॑ । य॒ज्ञ॒स्य॑ ।
 प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या॒ इति॑ प्र॒ति - स्थि॒त्यै । रा॒ष्ट्रम् । वै । वै॒श्वान॑रः ।
 विट् । म॒रुतः॑ । वै॒श्वान॑रम् । हु॒त्वा । मा॒रु॒ताम् । जु॒होति॑ । रा॒ष्ट्रे । ए॒व ।
 वि॒शम्॑ । अ॒न्वि॒ति॑ । ब॒ध्ना॒ति॑ । उ॒च्चैः । वै॒श्वान॑रस्य । ए॒ति॑ ।
 श्रा॒व॒य॒ति॑ । उ॒पा॒ञ्चि॒त्यु॒प - अ॒ञ्शु॑ । मा॒रु॒ता॒न् । जु॒होति॑ । तस्मा॑त् ।
 रा॒ष्ट्रम् । वि॒शम्॑ । अ॒ती॒ति॑ । व॒द॒ति॑ । मा॒रु॒ताः । भ॒व॒न्ति॑ । म॒रुतः॑ । वै ।
 दे॒वा॒ना॒म् । वि॒शः । दे॒व॒वि॒शे॒ने॒ति॑ दे॒व - वि॒शे॒न॑ । ए॒व । अ॒स्मै॑ ।
 म॒नु॒ष्य॒वि॒श॒मि॒ति॑ म॒नु॒ष्य - वि॒शम् ( ) । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । स॒प्त ।
 भ॒व॒न्ति॑ । स॒प्त॒ग॒णा॒ इति॑ स॒प्त - ग॒णाः । वै । म॒रुतः॑ । ग॒ण॒श॒ इति॑
 ग॒ण - शः॑ । ए॒व । वि॒शम्॑ । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ग॒णे॒न॑ । ग॒णम् ।
 अ॒नु॒द्रु॒त्ये॒त्यनु॑ - द्रु॒त्य॑ । जु॒होति॑ । वि॒शम्॑ । ए॒व । अ॒स्मै॑ ।

अनुव॑र्त्मान॑मित्यनु॑ – व॒र्त्मान॑म् । क॒रोति॑ । 36 (71)

(अ॒ग्ने॒ प्रे॒ह्य – व॑ – स्म – दु॒हे तां॑ – प्र॒जाप॑तेः – सा॒क्षान् –
म॑नु॒ष्यवि॑श – मे॒कवि॑शतिश्च (A7)

5.4.8.1

वसो॑र्धा॒रां जु॒होति॑ वसो॑र्मे॒ धारा॑ऽसदि॒ति वा ए॒षा हू॑यते॒ घृत॑स्य॒ वा
ए॒नमे॑षा॒ धारा॑ऽमु॒ष्मिन् लो॒के पि॒न्वमा॑नो॒प तिष्ठ॑त आ॒ज्येन॑ जु॒होति॑ ते॒जो
वा आ॒ज्यं ते॒जो वसो॑र्धा॒रा तेज॑सैवा॒स्मै तेजो॑ऽव रु॒न्धेऽथो॑ का॒मा वै
वसो॑र्धा॒रा का॒माने॑वा॒व रु॒न्धे यं का॒मये॑त प्रा॒णान॑स्यान्नाद्यं॒ वि- [ ] 37

5.4.8.1 - Padam

वसोः॑ । धारा॑म् । जु॒होति॑ । वसोः॑ । मे॒ । धारा॑ । अ॒सत् । इति॑ । वै ।
ए॒षा । हू॑यते॒ । घृत॑स्य॒ । वै । ए॒नम् । ए॒षा । धारा॑ । अ॒मुष्मिन् ।
लो॒के । पि॒न्वमा॑ना । उ॒पेति॑ । तिष्ठ॑ते । आ॒ज्येन॑ । जु॒होति॑ । तेजः॑ ।
वै । आ॒ज्यम् । तेजः॑ । वसोः॑ । धारा॑ । तेज॑सा । ए॒व । अ॒स्मै ।
तेजः॑ । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । अथो॑ इति॑ । का॒माः । वै । वसोः॑ । धारा॑ ।
का॒मान् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यम् । का॒मये॑त ।

प्रा॒णानि॑ति॒ प्र – अ॒नान् । अ॒स्य । अ॒न्नाद्य॑मि॒त्यन्न – अ॒द्यम् ॥

वी॒ति । 37 (50)

5.4.8.2

छि॒न्द्यामि॑ति॒ वि॒ग्राहं॑ तस्य॑ जुहु॒यात् प्रा॒णाने॑वास्यान्नाद्यं॑ वि॒च्छिन॑ति॒ यं
का॒मये॑त प्रा॒णानस्यान्नाद्यं॑ सं तनु॒यामि॑ति॒ सं ततां॑ तस्य॑ जुहु॒यात्
प्रा॒णाने॑वास्यान्नाद्यं॑ सं तनो॒ति द्वाद॑श द्वाद॒शानि॑ जुहो॒ति द्वाद॑श
मा॒साः सँव॑त्सरः सँव॑त्सरेणै॒ वास्मा॑ अ॒न्नम॑व रुन्धे॒ ऽन्नं॑ च
मे॒ऽक्षु॑च्च म॒ इत्या॑है॒ तद् वा – [ ] 38

5.4.8.2 - Padam

छि॒न्द्याम् । इति॑ । वि॒ग्राह॑मि॒ति वि – ग्राह॑म् । तस्य॑ । जुहु॒यात् ।
प्रा॒णानि॑ति॒ प्र – अ॒नान् । ए॒व । अ॒स्य । अ॒न्नाद्य॑मि॒त्यन्न – अ॒द्यम् ॥
वी॒ति । छि॒न॒ति । यम् । का॒मये॑त । प्रा॒णानि॑ति॒ प्र-अ॒नान् । अ॒स्य ।
अ॒न्नाद्य॑मि॒त्यन्न – अ॒द्यम् । स॒मि॒ति । तनु॒याम् । इति॑ । संत॑तामि॒ति
सं – तता॑म् । तस्य॑ । जुहु॒यात् । प्रा॒णानि॑ति॒ प्र – अ॒नान् । ए॒व ।
अ॒स्य । अ॒न्नाद्य॑मि॒त्यन्न – अ॒द्यम् । स॒मि॒ति । तनो॒ति । द्वाद॑श ।

द्वाद॑शानि॑ । जु॒होति॑ । द्वाद॑श । मा॒साः । सँ॒व॒थ्स॒र इति॑ सं-व॒थ्स॒रः ।
सँ॒व॒थ्स॒रेणेति॑ सं - व॒थ्स॒रेण॑ । ए॒व । अ॒स्मै । अ॒न्नम् । अ॒वेति॑ ।
रु॒न्धे । अ॒न्नम् । च॒ । मे॒ । अ॒क्षुत् । च॒ । मे॒ । इति॑ । आ॒ह । ए॒तत् ।

वै । 38 (50)

5.4.8.3

अ॒न्नस्य॑ रू॒पम् । रू॒पेणै॒वान्न॑म॒व रु॒न्धे ऽग्नि॑श्च म॒ आप॑श्च म॒ इत्या॑हैषा
वा अ॒न्नस्य॑ यो॒निः स॒यो॒न्ये॒वान्न॑म॒व रु॒न्धे-ऽर्धे॑न्द्राणि॑ जु॒होति॑ दे॒वता॑
ए॒वाव॑ रु॒न्धे य॒थ् स॒र्वेषा॑-म॒र्धमि॑न्द्रः प्र॒ति तस्मा॑दिन्द्रो॑ दे॒वता॑नां
भू॒यिष्ठ॑भा॒क्तम॑ इन्द्र॒मुत्तर॑माहे-न्द्रि॒यमे॒वास्मि॑-न्नु॒परि॑ष्टाद् दधाति
य॒ज्ञायु॑धानि जु॒होति॑ य॒ज्ञो - [ ] 39

5.4.8.3 - Padam

अ॒न्नस्य॑ । रू॒पम् । रू॒पेण॑ । ए॒व । अ॒न्नम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । अ॒ग्निः ।
च॒ । मे॒ । आ॒पः । च॒ । मे॒ । इति॑ । आ॒ह । ए॒षा । वै । अ॒न्नस्य॑ ।
यो॒निः । स॒यो॒नीति॑ स - यो॒नि । ए॒व । अ॒न्नम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
अ॒र्धेन्द्रा॑णीत्य॒र्ध - इन्द्रा॑णि । जु॒होति॑ । दे॒वताः॑ । ए॒व । अ॒वेति॑ ।

रुन्धे॑ । यत् । सर्वे॑षाम् । अर्धम् । इन्द्रः॑ । प्रतीति॑ । तस्मात्॑ । इन्द्रः॑ ।
दे॒वता॑नाम् । भूयि॑ष्ठभा॒क्तम् इति॑ भूयि॑ष्ठभाक् – तमः॑ । इन्द्रम् ।
उत्तर॑मित्युत्-तरम् । आ॒ह । इन्द्रि॑यम् । ए॒व । अस्मि॑न् । उपरि॑ष्ठात् ।
दधा॑ति । य॒ज्ञायु॑धानीति॑ य॒ज्ञ-आ॒युधा॑नि । जुहो॑ति । य॒ज्ञः । 39 (50)

5.4.8.4

वै य॒ज्ञायु॑धानि य॒ज्ञमे॒वाव रुन्धे॑ऽथो ए॒तद्वै य॒ज्ञस्य॑ रू॒पम् रू॒पेणै॒व
य॒ज्ञम॒व रुन्धे॑ ऽव॒भृथ॑श्च मे॒ स्वगा॑का॒रश्च म॒ इत्या॑ह स्व॒गाकृ॑त्या
अ॒ग्निश्च॑ मे॒ घर्म॑श्च म॒ इत्या॑है॒तद् वै ब्र॑ह्मवर्च॒सस्य॑ रू॒पम् रू॒पेणै॒व
ब्र॑ह्मवर्च॒सम॒व रुन्ध॑ ऋक्च॒ मे साम॑ च म॒ इत्या॑है – [ ] 40

5.4.8.4 - Padam

वै । य॒ज्ञायु॑धानीति॑ य॒ज्ञ-आ॒युधा॑नि । य॒ज्ञम् । ए॒व । अवे॑ति । रुन्धे॑ ।
अथो॑ इति॑ । ए॒तत् । वै । य॒ज्ञस्य॑ । रू॒पम् । रू॒पेण॑ । ए॒व । य॒ज्ञम् ।
अवे॑ति । रुन्धे॑ । अ॒वभृ॑थ इत्य॒व – भृ॑थः । च । मे॒ ।
स्व॒गाका॑र इति॑ स्व॒गा – का॑रः । च । मे॒ । इति॑ । आ॒ह ।
स्व॒गाकृ॑त्या इति॑ स्व॒गा – कृ॑त्यै । अ॒ग्निः । च । मे॒ । घर्मः॑ । च ।

मे॒ । इति॑ । आ॒ह । ए॒तत् । वै । ब्र॒ह्मव॑र्चसस्येति॑ ब्र॒ह्म – वर्च॑सस्य॑ ।
रूप॑म् । रूपे॑ण । ए॒व । ब्र॒ह्मव॑र्चसमिति॑ ब्र॒ह्म – वर्च॑सम् । अवे॑ति ।
रुन्धे॑ । ऋक् । च॒ । मे॒ । साम॑ । च॒ । मे॒ । इति॑ । आ॒ह । 40 (50)

5.4.8.5

–तद्वै छ॒न्दसा॑ रूपं॑ रूपे॑णैव छ॒न्दा॑स्यव॑ रुन्धे॑ गर्भा॑श्च मे॒
व॒थ्सा॑श्च म॒ इत्या॑हैतद् वै प॒शूना॑ रूपं॑ रूपे॑णैव प॒शून्व॑
रुन्धे॑ क॒ल्पान् जु॑होत्य॑ क्लृ॒प्तस्य॑ क्लृ॒प्त्यै यु॑ग्मदयु॒जे जु॑होति॑
मिथु॑नत्वायो॒ – त॒राव॑ती भवतो॑ऽभि॒क्रान्त्या॑ ए॒का च॑ मे॒ तिस्र॑श्च
म॒ इत्या॑ह दे॒वछ॒न्दसं॑ वा ए॒का च॑ तिस्र॑श्च – [ ] 41

5.4.8.5 - Padam

ए॒तत् । वै । छ॒न्दसा॑म् । रूप॑म् । रूपे॑ण । ए॒व । छ॒न्दा॑सि ।
अवे॑ति । रुन्धे॑ । गर्भाः॑ । च॒ । मे॒ । व॒थ्साः॑ । च॒ । मे॒ । इति॑ ।
आ॒ह । ए॒तत् । वै । प॒शूना॑म् । रूप॑म् । रूपे॑ण । ए॒व । प॒शून् ।
अवे॑ति । रुन्धे॑ । क॒ल्पान् । जु॑होति॑ । अ॒क्लृ॒प्तस्य॑ । क्लृ॒प्त्यै ।
यु॒ग्मद॒युजे॑ इति॑ यु॒ग्मत् – अ॒युजे॑ । जु॑होति॑ ।

मि॒थु॒न॒त्वा॒ये॒ति॑ मि॒थु॒न॒ – त्वा॒य॒ । उ॒त्त॒रा॒व॒ती॑ इ॒त्यु॒त्त॒रा॒-व॒ती॑ । भ॒व॒तः॑ ।
अ॒भि॒क्रा॒न्त्या॑ इ॒त्य॒भि॒ – क्रा॒न्त्यै॑ । ए॒का॑ । च॒ । मे॒ । ति॒स्रः॑ । च॒ । मे॒ ।
इ॒ति॑ । आ॒ह॒ । दे॒व॒छ॒न्द॒स॒मि॒ति॑ दे॒व॒ – छ॒न्द॒स॒म् । वै ।
ए॒का॑ । च॒ । ति॒स्रः॑ । च॒ । 41 (50)

5.4.8.6

म॒नु॒ष्य॒छ॒न्द॒सं॑ च॒त॒स्र॒श्चा॒ष्टौ॑ च॒ दे॒व॒छ॒न्द॒सं॑ चै॒व म॒नु॒ष्य॒ छ॒न्द॒स॒श्चा॒व॒ रु॒न्ध॒
आ॒ त्र॒य॒स्त्रिं॑ श॒तो॒ जु॒हो॒ति॒ त्र॒य॒स्त्रिं॑ श॒द्वै॒ दे॒व॒ता॑ दे॒व॒ता॑ ए॒वा॒व॒ रु॒न्ध॒
आ॒ऽष्टा॑च॒त्वा॒रिं॑ श॒तो॒ जु॒हो॒त्य॒ष्टा॑च॒त्वा॒रिं॑-श॒दक्ष॑रा॒ ज॒ग॒ती॒ जा॒ग॒ताः॑
प॒श॒वो॒ ज॒ग॒त्यै॒वा॒स्मै॑ प॒शू॒न॒व॒ रु॒न्धे॑ वा॒ज॒श्च॒ प्र॒स॒व॒श्चे॒ति॑ द्वा॒द॒शं॑ जु॒हो॒ति॒
द्वा॒द॒श॑ मा॒साः॑ सँ॒व॒त्स॒रः॑ सँ॒व॒त्स॒र॑ ए॒व॒ प्र॒ति॑ ति॒ष्ठ॒ति॒ । 42

5.4.8.6 - Padam

म॒नु॒ष्य॒छ॒न्द॒स॒मि॒ति॑ म॒नु॒ष्य॒ – छ॒न्द॒स॒म् । च॒त॒स्रः॑ । च॒ । अ॒ष्टौ॑ । च॒ ।
दे॒व॒छ॒न्द॒स॒मि॒ति॑ दे॒व॒ – छ॒न्द॒स॒म् । च॒ । ए॒व॒ ।
म॒नु॒ष्य॒छ॒न्द॒स॒मि॒ति॑ म॒नु॒ष्य॒ – छ॒न्द॒स॒म् । च॒ । अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे॑ । ए॒ति॑ ।
त्र॒य॒स्त्रिं॑ श॒त॒ इ॒ति॑ त्र॒यः॑ – त्रिं॑ श॒तः॑ । जु॒हो॒ति॒ ।

त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः – त्रिंशत् । वै । देवताः । देवताः । एव ।
 अवेति । रुन्धे । एति । अष्टाचत्वारिंशत् इत्यष्टा – चत्वारिंशतः ।
 जुहोति । अष्टाचत्वारिंशदक्षरेत्यष्टाचत्वारिंशत्-अक्षरा । जगती ।
 जागताः । पशवः । जगत्या । एव । अस्मै । पशून् । अवेति ।
 रुन्धे । वाजः । च । प्रसव इति प्र-सवः । च । इति । द्वादशम् ।
 जुहोति । द्वादश । मासाः । सँवत्सर इति सं – वत्सरः । सँवत्सर
 इति सं-वत्सरे । एव । प्रतीति । तिष्ठति । 42 (49) (वि – वै –
 यज्ञः-साम च म इत्याह – च तिस्र – श्रैकान्न पञ्चाशच्च) (A8)

5.4.9.1

अग्निर्देवेभ्यो ऽपाक्रामद्-भागधेयमिच्छमानस्तं देवा अब्रुवन्नुप न
 आ वर्तस्व हव्यं नो वहेति सोऽब्रवीद्-वरं वृणै मह्यमेव
 वाजप्रसवीयं जुहवन्निति तस्मादग्नये वाजप्रसवीयं जुह्वति यद्-
 वाजप्रसवीयं जुहोत्यग्निमेव तद्-भागधेयेन समर्धयत्यथो अभिषेक
 एवास्य स चतुर्दशभिर्जुहोति सप्त ग्राम्या ओषधयः सप्ता –[ ] 43

5.4.9.1 - Padam

अ॒ग्निः । दे॒वेभ्यः॑ । अ॒पेति॑ । अ॒क्राम॑त् । भा॒गधे॑यमि॒ति भा॒ग-धे॑यम् ।
इ॒च्छ॒मा॒नः । तम् । दे॒वाः । अ॒ब्रुव॑न् । उ॒पेति॑ । नः । ए॒ति । वर्त॑स्व ।
ह॒व्यम् । नः । वह॑ । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । म॒ह्यम् ।
ए॒व । वा॒जप्र॑स॒वीय॑मि॒ति वा॒ज - प्र॑स॒वीय॑म् । जु॒हव॑न् । इति॑ ।
तस्मा॑त् । अ॒ग्नये॑ । वा॒जप्र॑स॒वीय॑मि॒ति वा॒ज - प्र॑स॒वीय॑म् । जु॒हति॑ ।
यत् । वा॒जप्र॑स॒वीय॑मि॒ति वा॒ज - प्र॑स॒वीय॑म् । जु॒होति॑ । अ॒ग्निम् ।
ए॒व । तत् । भा॒गधे॑येनेति॑ भा॒ग - धे॑येन । स॒मिति॑ । अ॒र्धय॑ति ।
अथो॑ इति॑ । अ॒भिषे॑क इत्य॒भि - से॑कः । ए॒व । अ॒स्य । सः ।
चतु॑र्द॒शभि॑रिति॑ चतु॑र्द॒श - भिः । जु॒होति॑ । स॒प्त । ग्रा॒म्याः ।
ओष॑धयः । स॒प्त । 43 (50)

5.4.9.2

-ऽऽ॒र॒ण्या उ॒भयी॑षाम॒वरु॑द्ध्य॒ अन्न॑स्यान्नस्य जु॒होत्य॑न्नस्यान्नस्या-
वरु॑द्ध्य॒ औदु॑म्बरेण सु॒वेण॑ जु॒होत्य॑ूर्वा उ॒दुम्ब॑र ऊ॒र्गन्न॑मूर्जे॒वास्मा॑
ऊ॒र्जम॑न्नम॒व रु॒न्धे ऽग्नि॑र्वै दे॒वाना॑-म॒भिषि॑क्तोऽग्नि॒चिन्-म॒नुष्या॑णां

तस्मा॑दग्नि॒चिद्-वर्ष॑ति न धा॒वेद॑वरु॒द्धꣳ ह्यस्या॑-न्नम॒न्नमि॑व खलु॒ वै
वर्षं॑ य॒द्वावे॑द॒न्नाद्-या॒द्वावे॑दु॒पाव॑र्तेता-न्नाद्य॒मेवा॒भ्यु - [ ] 44

5.4.9.2 - Padam

आ॒र॒ण॒याः । उ॒भयी॑षाम् । अ॒वरु॑द्ध्य॒ इत्य॑व - रु॒द्ध्यै ।
अ॒न्नस्या॑न्नस्ये॒त्यन्न॑स्य - अ॒न्नस्य॑ । जु॒होति॑ ।
अ॒न्नस्या॑न्नस्ये॒त्यन्न॑स्य - अ॒न्नस्य॑ । अ॒वरु॑द्ध्य॒ इत्य॑व - रु॒द्ध्यै ।
औ॒दुं॒बरे॑ण । सु॒वे॒ण । जु॒होति॑ । ऊ॒र्क् । वै । उ॒दुं॒बरः॑ । ऊ॒र्क् ।
अ॒न्नम् । ऊ॒र्जा । ए॒व । अ॒स्मै । ऊ॒र्जम् । अ॒न्नम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
अ॒ग्निः । वै । दे॒वाना॑म् । अ॒भिषि॑क्त॒ इत्य॑भि - सि॒क्तः ।
अ॒ग्नि॒चिदि॑त्यग्नि - चि॒त् । म॒नु॒ष्या॑णाम् । तस्मा॑त् ।
अ॒ग्नि॒चिदि॑त्यग्नि - चि॒त् । वर्ष॑ति । न । धा॒वेत् ।
अ॒वरु॑द्धमि॒त्यव॑ - रु॒द्धम् । हि । अ॒स्य । अ॒न्नम् । अ॒न्नम् । इ॒व ।
खलु॑ । वै । वर्ष॑म् । यत् । धा॒वेत् । अ॒न्नाद्या॑दि॒त्यन्न॑ - अ॒द्यात् ।

धा॒वेत् । उ॒पा॒व॒र्त॒ते॒त्यु॒प॒-आ॒व॒र्त॒ते । अ॒न्ना॒द्य॒मि॒त्य॒न्न॒ - अ॒द्य॒म् ।

ए॒व । अ॒भी॒ति॒ । 44 (50)

5.4.9.3

-पा॒व॒र्त॒ते॒ न॒क्तो॒षा॒से॒ति॒ कृ॒ष्णायै॑ श्वे॒तव॑थ्सायै॑ प॒य॒सा जु॒हो॒त्य॒ह्वै॒वा॒स्मै
रा॒त्रिं प्र॒दा॒प॒य॒ति रा॒त्रि॒याऽह॑र॒हो॒रा॒त्रे ए॒वा॒स्मै प्र॒त्ते का॒म॒म॒न्ना॒द्यं दु॒हा॒ते
रा॒ष्ट्र॒भृ॒तो जु॒हो॒ति रा॒ष्ट्र॒मे॒वा॒व रु॒न्धे ष॒ड्भि॒र्जु॒हो॒ति ष॒ड्वा ऋ॒त॒व ऋ॒तु॒ष्वे॒व
प्र॒ति॒ति॒ष्ठ॒ति भु॒व॒न॒स्य॒ प॒त इति॑ रथ॒मु॒खे प॒ञ्चाऽऽ*हु॒ती॒र्जु॒हो॒ति व॒ज्रो॒ वै
रथो॑ व॒ज्रे॒णै॒व दि॒शो - [ ] 45

5.4.9.3 - Padam

उ॒पा॒व॒र्त॒ते इ॒त्यु॒प॒ - आ॒व॒र्त॒ते । न॒क्तो॒षा॒सा॑ । इति॑ । कृ॒ष्णायै॑ ।
श्वे॒तव॑थ्सा॒या इति॑ श्वे॒त - व॑थ्सायै॑ । प॒य॒सा । जु॒हो॒ति । अ॒ह्वा॑ । ए॒व ।
अ॒स्मै । रा॒त्रि॒म् । प्रेति॑ । दा॒प॒य॒ति । रा॒त्रि॒या । अ॒हः॑ । अ॒हो॒रा॒त्रे
इ॒त्य॒हः॑ - रा॒त्रे । ए॒व । अ॒स्मै । प्र॒त्ते इति॑ । का॒म॒म् ।
अ॒न्ना॒द्य॒मि॒त्य॒न्न॒ - अ॒द्य॒म् । दु॒हा॒ते इति॑ । रा॒ष्ट्र॒भृ॒त इति॑ रा॒ष्ट्र - भृ॒तः॑ ।
जु॒हो॒ति । रा॒ष्ट्र॒म् । ए॒व । अ॒वे॒ति । रु॒न्धे । ष॒ड्भि॒रिति॑ षट् - भिः॑ ।

जुहोति । षट् । वै । ऋतवः । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठति ।
भुवनस्य । पते । इति । रथमुख इति रथ – मुखे । पञ्च ।
आहुतीरित्या – हुतीः । जुहोति । वज्रः । वै । रथः । वज्रेण । एव ।
दिशः । 45 (50)

5.4.9.4

–ऽभि जयत्यग्निचितं ह वा अमुष्मिन् लोके वातोऽभि पवते
वातनामानि जुहोत्यभ्येवैनममुष्मिन् लोके वातः पवते त्रीणि
जुहोति त्रय इमे लोका एभ्य एव लोकेभ्यो वातमव रुन्धे समुद्रोऽसि
नभस्वानित्याहैतद्वै वातस्य रूपं रूपेणैव वातमव रुन्धे ऽञ्जलिना
जुहोति न ह्येतेषामन्यथा ( ) ऽऽहुतिरवकल्पते । 46

5.4.9.4 - Padam

अभीति । जयति । अग्निचितमित्यग्नि – चितम् । ह । वै ।
अमुष्मिन् । लोके । वातः । अभीति । पवते ।
वातनामानीति वात – नामानि । जुहोति । अभीति । एव । एनम् ।
अमुष्मिन् । लोके । वातः । पवते । त्रीणि । जुहोति । त्रयः । इमे ।

लो॒काः । ए॒भ्यः । ए॒व । लो॒के॒भ्यः । वा॒तम् । अ॒वे॒ति॒ । रु॒न्धे ।
स॒मु॒द्रः । अ॒सि॒ । न॒भ॒स्वा॒न् । इ॒ति॒ । आ॒ह॒ । ए॒तत् । वै । वा॒त॒स्य॒ ।
रू॒पम् । रू॒पे॒ण॒ । ए॒व । वा॒तम् । अ॒वे॒ति॒ । रु॒न्धे । अ॒ञ्ज॒लि॒ना॒ ।
जु॒हो॒ति॒ । न॒ । हि॒ । ए॒ते॒षाम् । अ॒न्य॒था॒ ( ) । आ॒हु॒ति॒रि॒त्या – हु॒तिः ।
अ॒व॒क॒ल्प॒त॒ इत्य॑व – क॒ल्प॒ते॒ । 46 (52)

(ओष॑धयः स॒प्ता – भि॒ – दि॒शो – ऽन्य॒था – द्वे च॑) (A9)

5.4.10.1

सु॒व॒र्गाय॑ वै लो॒काय॑ दे॒वर॒थो यु॑ज्यते यत्रा॒कू॒ताय॑ म॒नुष्य॑रथ ए॒ष ख॒लु
वै दे॒वर॒थो य॒द॒ग्नि॒र॒ग्निं यु॑न॒ज्मि॒ श॒व॒सा घृ॑तेनेत्याह यु॒न॒क्त्ये॒वैन॑ꣳ स
ए॒नं यु॑क्तः सु॒व॒र्गं लो॒क॒म॒भि॒ वह॑ति यथ् सर्वा॒भिः प॒ञ्च॒भिः
र्यु॒ञ्ज्याद्–यु॒क्तोऽस्या॑ऽग्निः प्र॒च्यु॒तः स्या॑दप्रतिष्ठिता आ॒हु॒त॒यः
स्यु॒रप्र॑तिष्ठिताः स्तो॒मा अ॑प्रतिष्ठितान्यु॒क्थानि॑ ति॒सृ॒भिः प्रा॑तः स॒व॒नेऽभि॑
मृ॒श॒ति॒ त्रि॒वृ– [ ] 47

5.4.10.1 - Padam

सु॒व॒र्गा॒येति॑ सु॒वः॑ – गा॒य॑ । वै । लो॒का॒य॑ । दे॒व॒र॒थ॑ इति॑ दे॒व – र॒थः॑ ।
यु॒ज्य॑ते । य॒त्रा॒कू॒ता॒येति॑ य॒त्र – आ॒कू॒ता॒य॑ । म॒नु॒ष्य॑र॒थ॑ इति॑
म॒नु॒ष्य॑ – र॒थः॑ । ए॒षः॑ । ख॒लु॑ । वै । दे॒व॒र॒थ॑ इति॑ दे॒व – र॒थः॑ । य॒त् ।
अ॒ग्निः॑ । अ॒ग्नि॑म् । यु॒न॒ज्मि॑ । श॒व॒सा॑ । घृ॒तेन॑ । इति॑ । आ॒ह॒ ।
यु॒न॒क्ति॑ । ए॒व॑ । ए॒न॒म् । सः॑ । ए॒न॒म् । यु॒क्तः॑ ।
सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः॑-ग॒म् । लो॒क॒म् । अ॒भी॒ति॑ । व॒ह॒ति॑ । य॒त् ।
स॒र्वा॒भिः॑ । प॒ञ्च॒भि॒रिति॑ प॒ञ्च – भिः॑ । यु॒ज्ज्या॑त् । यु॒क्तः॑ । अ॒स्य॑ ।
अ॒ग्निः॑ । प्र॒च्यु॑त इति॑ प्र – च्यु॒तः॑ । स्या॒त् । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒ता॑
इ॒त्य॒प्र॒ति॑ – स्ति॒ताः॑ । आ॒हु॒त॒य॑ इ॒त्या – हु॒त॒यः॑ । स्युः॑ । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒ता॑
इ॒त्य॒प्र॒ति॑ – स्ति॒ताः॑ । स्तो॒माः॑ । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒ता॒नी॒त्य॒प्र॒ति॑ – स्ति॒ता॒नि॑ ।
उ॒क्था॒नि॑ । ति॒सृ॒भि॒रिति॑ ति॒सृ – भिः॑ । प्रा॒तः॑ स॒व॒न॑ इति॑
प्रा॒तः॑ – स॒व॒ने॑ । अ॒भी॒ति॑ । मृ॒श॒ति॑ । त्रि॒वृ॒दि॒ति॑ त्रि – वृ॒त् । 47 (50)

5.4.10.2

–द्वा अ॒ग्निर्या॒वाने॒वा–ग्नि॒स्तं यु॑नक्ति॒ यथा॑ऽन॒सि यु॒क्त आ॑धी॒यत॑ ए॒वमे॒व
तत् प्र॒त्याहु॑तय॒स्तिष्ठ॑न्ति॒ प्रति॒ स्तो॒माः प्र॒त्युक्था॑नि॒ यज्ञा॑य॒ज्ञिय॑स्य॒ स्तोत्रे॑
द्वाभ्या॑म॒भि मृ॑शत्ये॒तावान् वै य॒ज्ञो या॑वान॒ग्निष्ठो॑मो भू॒मा त्वा अ॒स्यात॑
ऊ॒र्ध्वः क्रि॑यते॒ यावा॑ने॒व य॒ज्ञस्त॑मन्त॒तोऽन्वा॑रो॒हति॒ द्वाभ्यां॑ प्र॒तिष्ठि॑त्या
ए॒कया॑ऽप्र॒स्तुतं॑ भव॒त्यथा॑– [ ] 48

5.4.10.2 - Padam

वै । अ॒ग्निः । या॒वान् । ए॒व । अ॒ग्निः । तम् । यु॒नक्ति॒ । यथा॑ ।
अ॒न॒सि । यु॒क्ते । आ॒धी॒यत॑ इत्या॑ – धी॒यते॑ । ए॒वम् । ए॒व । तत् ।
प्र॒तीति॑ । आ॒हु॒तय॑ इत्या॑ – हु॒तयः॑ । तिष्ठ॑न्ति । प्र॒तीति॑ । स्तो॒माः ।
प्र॒तीति॑ । उ॒क्था॑नि । य॒ज्ञा॑य॒ज्ञिय॑स्य । स्तो॒त्रे । द्वाभ्या॑म् ।
अ॒भीति॑ । मृ॒शति॑ । ए॒तावान् । वै । य॒ज्ञः । या॒वान् ।
अ॒ग्नि॒ष्ठोम॑ इत्य॒ग्नि – स्तो॒मः । भू॒मा । तु । वै । अ॒स्य । अ॒तः ।
ऊ॒र्ध्वः । क्रि॑यते । या॒वान् । ए॒व । य॒ज्ञः । तम् । अ॒न्ततः॑ ।
अ॒न्वा॒रो॒हती॑त्यनु॒ – आ॒रो॒हति॑ । द्वाभ्या॑म् ।

प्रतिष्ठित्या॑ इति॑ प्रति॑ – स्थित्यै॑ । एकया॑ । अप्रस्तुतमित्यप्र॑-स्तुतम् ।
भवति॑ । अथ॑ । 48 (50)

5.4.10.3

-भि॑ मृ॒शत्यु॑पै॒नमु॑त्तरो॒ यज्ञो॑ न॒मत्यथो॑ संत॒त्यै प्र॑ वा ए॒षोऽस्मा॑न्
लो॒काच्च्य॑वते योऽग्निं॑ चि॒नुते॑ न वा ए॒तस्या॑निष्ट॒क आ॑हुतिर॒व क॑ल्पते
यां वा॑ ए॒षोऽनिष्ट॑क आ॒हुतिं॑ जु॒होति॑ स्रवति॒ वै सा॑ ता॒ स्रव॑न्तीं
य॒ज्ञोऽनु॑ परा॒ भवति॑ य॒ज्ञं य॑ज॒मानो॑ यत् पु॒नश्चि॑तिं चि॒नुत॑ आ॒हुतीनां॑
प्रतिष्ठित्यै॑ प्रत्याहु॒तय॑स्तिष्ठन्ति- [ ] 49

5.4.10.3 - Padam

अ॒भीति॑ । मृ॒शति॑ । उ॒पेति॑ । ए॒नम् । उ॒त्तर॑ इत्युत् – तरः । य॒ज्ञः ।
न॒मति॑ । अथो॑ इति॑ । संत॒त्या इति॑ सं – त॒त्यै । प्रेति॑ । वै । ए॒षः ।
अ॒स्मात् । लो॒कात् । च्य॑वते । यः । अ॒ग्निम् । चि॒नुते॑ । न । वै ।
ए॒तस्य॑ । अ॒निष्ट॑के । आ॒हुति॑रित्या – हु॒तिः । अ॒वेति॑ । क॒ल्पते॑ ।
या॒म् । वै । ए॒षः । अ॒निष्ट॑के । आ॒हुति॑मित्या – हु॒तिम् । जु॒होति॑ ।
स्र॒वति॑ । वै । सा । ता॒म् । स्र॒वन्ती॑म् । य॒ज्ञः । अ॒नु । प॒रेति॑ ।

भवति । य॒ज्ञम् । य॒ज॒मा॒नः । यत् । पु॒न॒श्चि॒तिमि॒ति पु॒नः – चि॒तिम् ।
 चि॒नु॒ते । आ॒हु॒ती॒नामि॒त्या-हु॒ती॒नाम् । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॒ प्र॒ति-स्थि॒त्यै ।
 प्र॒ती॒ति । आ॒हु॒तय॒ इत्या – हु॒तयः॒ । ति॒ष्ठन्ति । 49 (50)

5.4.10.4

न य॒ज्ञः प॒राभव॑ति न य॒ज॒मा॒नो ऽष्टा॑वुप॒ दधा॑त्य॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री
 गाय॑त्रेणै॒वैनं॑ छ॒न्दसा॑ चि॒नु॒ते यदे॑काद॒श त्रै॑ष्टु॒भेन॑ यद् द्वा॒दश
 जा॒गते॑न छ॒न्दोभि॑रे॒वैनं॑ चि॒नु॒ते नपा॑त्को॒ वैन॑ामै॒षोऽग्नि॑र्यत् पु॒नश्चि॒तिर्य
 एवं॑ वि॒द्वान् पु॒नश्चि॒तिं चि॒नु॒त आ तृ॒तीया॑त् पु॒रुषा॑द॒न्नम॑ति
 यथा॑ वै पु॒नरा॑धेय॒ एवं पु॒नश्चि॒तिर्योऽग्न्या॑धेये॒न न- [ ] 50

5.4.10.4 - Padam

न । य॒ज्ञः । प॒राभव॑तीति॒ प॒रा – भव॑ति । न । य॒ज॒मा॒नः । अ॒ष्टौ ।
 उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । अ॒ष्टाक्ष॑रेत्य॒ष्टा – अ॒क्षरा॑ । गाय॒त्री । गाय॑त्रेण ।
 ए॒व । ए॒नम् । छ॒न्दसा॑ । चि॒नु॒ते । यत् । ए॒काद॑श । त्रै॑ष्टु॒भेन॑ । यत् ।
 द्वा॒दश । जा॒गते॑न । छ॒न्दोभि॑रिति॒ छ॒न्दः – भिः॑ । ए॒व । ए॒नम् ।
 चि॒नु॒ते । नपा॑त्कः । वै । ना॒म । ए॒षः । अ॒ग्निः । यत् ।

पुनश्चि॒तिरि॑ति पुनः – चि॒तिः । यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । पुनश्चि॒तिमि॑ति
 पुनः – चि॒तिम् । चि॒नुते॑ । ए॒ति । तृ॒तीया॑त् । पु॒रुषा॑त् । अ॒न्नम् ।
 अ॒त्ति । यथा॑ । वै । पु॒नरा॑धेय इति पुनः – आ॒धेयः॑ । ए॒वम् ।
 पुनश्चि॒तिरि॑ति पुनः – चि॒तिः । यः । अ॒ग्न्या॒धेये॑नेत्यग्नि-आ॒धेये॑न ।

न । 50 (50)

5.4.10.5

ध॒र्नोति॑ स पु॒नरा॑धेयमा ध॒त्ते योऽग्निं॑ चि॒त्वा न॒ध॒र्नोति॑ स पु॒नश्चि॒तिं
 चि॒नुते॑ यत् पु॒नश्चि॒तिं चि॒नुत॑ ऋ॒द्ध्य॑ अथो ख॒ल्वाहु॑र्न चे॒तव्ये॑ति रु॒द्रो
 वा ए॒ष यद॒ग्निर्यथा॑ व्याघ्र॑ सु॒प्तं बो॒धय॑ति तादृ॒गेव॑ तदथो
 ख॒ल्वाहु॑श्चे॒तव्ये॑ति यथा वसी॑याँसं भा॒गधे॑येन बो॒धय॑ति तादृ॒गेव॑
 तन्म॒नुर॒ग्निम॑चि॒नुत॑ ( ) तेन॒ नाऽऽ*ध॒र्नो॑त्स ए॒तां पु॒नश्चि॒तिम॑पश्यत्
 ताम॑चि॒नुत॑ तया वै स आ॒ध॒र्नो॑द्यत् पु॒नश्चि॒तिं चि॒नुत॑ ऋ॒द्ध्यै॑ । 51

5.4.10.5 - Padam

ऋ॒ध्नोति॑ । सः । पु॒नरा॑धेयमि॒ति पुनः-आ॒धेय॑म् । ए॒ति । ध॒त्ते । यः ।
 अ॒ग्निम् । चि॒त्वा । न । ऋ॒ध्नोति॑ । सः ।

पुनश्चि॒तिमि॑ति पुनः – चि॒तिम् । चि॒नुते॑ । यत् । पुनश्चि॒तिमि॑ति
 पुनः – चि॒तिम् । चि॒नुते॑ । ऋ॒द्ध्यै॑ ॥ अथो॑ इति॑ । खलु॑ । आहुः॑ ।
 न । चे॒तव्या॑ ॥ इति॑ । रु॒द्रः । वै । ए॒षः । यत् । अ॒ग्निः । यथा॑ ॥
 व्याघ्र॑म् । सु॒प्तम् । बो॒धय॑ति । तादृ॑क् । ए॒व । तत् । अथो॑ इति॑ ।
 खलु॑ । आहुः॑ । चे॒तव्या॑ ॥ इति॑ । यथा॑ ॥ वसी॑याञ्सम् । भा॒गधे॑येनेति॑
 भा॒ग – धे॑येन । बो॒धय॑ति । तादृ॑क् । ए॒व । तत् । म॒नुः । अ॒ग्निम् ।
 अ॒चिनु॑त ( ) । तेन॑ । न । आ॒ध्नोत् । सः । ए॒ताम् । पुनश्चि॒तिमि॑ति
 पुनः – चि॒तिम् । अ॒पश्य॑त् । ताम् । अ॒चिनु॑त । तया॑ ॥ वै । सः ।
 आ॒ध्नोत् । यत् । पुनश्चि॒तिमि॑ति पुनः – चि॒तिम् । चि॒नुते॑ ।
 ऋ॒द्ध्यै॑ ॥ 51 (67)

(त्रि॒वृ-दथ॑-तिष्ठ॑-न्त्यग्न्या॑धे॒येन॑ ना-चि॒नुत॑-सप्त॑दश- च) (A10)

5.4.11.1

छ॒न्दश्चि॑तं चि॒न्वीत॑ प॒शुकामः॑ प॒शवो॑ वै छ॒न्दाञ्सि॑ प॒शुमा॑नेव॑ भवति
 श्ये॒नचि॑तं चि॒न्वीत॑ सु॒वर्ग॑कामः॑ श्ये॒नो वै वय॑सां पतिष्ठः॑ श्ये॒न ए॒व

भू॒त्वा सु॒वर्गं॑ लो॒कं प॑तति कङ्क॒चितं॑ चिन्वीत॒ यः का॒मये॑त
शीर्॒ष॒ण्वान॑मु॒ष्मिन् लो॒के स्या॑मिति शीर्॒ष॒ण्वाने॑वाऽमु॒ष्मिन् लो॒के
भ॒वत्य॑लज॒चितं॑ चिन्वीत॒ चतुः॑ सी॒तं प्र॑तिष्ठाका॒मश्च॑तस्रो दि॒शो दि॒क्ष्वे॑व
प्र॒ति ति॑ष्ठति प्र उ॒ग॒चितं॑ चिन्वीत॒ भ्रातृ॑व्यवा॒न् प्रै- [ ] 52

5.4.11.1 - Padam

छ॒न्दश्चि॑तमिति॒ छन्दः॑ - चि॒तम् । चि॒न्वीत॑ । प॒शुका॑म इति॒
प॒शु - का॑मः । प॒शवः॑ । वै । छ॒न्दा॑सि । प॒शुमा॑निति॒ पशु॑-मा॒न् ।
ए॒व । भ॒वति॑ । श्ये॒नचि॑तमिति॒ श्येन॑ - चि॒तम् । चि॒न्वीत॑ ।
सु॒वर्ग॑का॒म इति॑ सु॒वर्ग - का॑मः । श्ये॒नः । वै । व॒यसा॑म् । प॒तिष्ठः॑ ।
श्ये॒नः । ए॒व । भू॒त्वा । सु॒वर्ग॑मिति॒ सुवः॑ - ग॒म् । लो॒कम् । प॒तति॑ ।
कङ्क॒चित॑मिति॒ कङ्क - चि॒तम् । चि॒न्वीत॑ । यः । का॒मये॑त ।
शीर्॒ष॒ण्वानि॑ति शीर्॒षण् - वा॒न् । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । स्या॑म् ।
इति॑ । शीर्॒ष॒ण्वानि॑ति शीर्॒षण् - वा॒न् । ए॒व । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के ।
भ॒वति॑ । अ॒लज॑चित॒मित्य॑लज - चि॒तम् । चि॒न्वीत॑ ।

चतुः॑ सी॒तमि॒ति चतुः॑ – सी॒तम् । प्र॒तिष्ठा॑काम॒ इति॑ प्र॒तिष्ठा॑-कामः ।
चत॑स्रः । दि॒शः । दि॒क्षु । ए॒व । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठति॑ । प्र॒ उ॒गचि॑तमि॒ति
प्र॒ उ॒ग – चि॑तम् । चि॒न्वीत॑ । भ्रातृ॑व्यवा॒निति॑ भ्रातृ॑व्य – वा॒न् ।

प्रेति॑ । 52 (50)

5.4.11.2

–व॑ भ्रातृ॑व्यान् नुद॑त उ॒भय॑तः प्र॒ उ॒गं चि॒न्वीत॑यः का॒मये॑त प्र॒जा॒तान्
भ्रातृ॑व्यान् नु॒दे॒य प्र॒ति ज॒निष्य॑मा॒णानि॒ति प्रै॒व जा॒तान् भ्रातृ॑व्यान् नु॒दते॑
प्र॒ति ज॒निष्य॑मा॒णान् रथ॑चक्र॒चितं॑ चि॒न्वीत॑ भ्रातृ॑व्यवा॒न् वज्रो॑ वै रथो॑
वज्र॑मे॒व भ्रातृ॑व्येभ्यः प्र॒हर॑ति द्रो॒णचि॑तं चि॒न्वीता॑न्नका॒मो द्रो॒णे वा
अ॒न्नं भ्रि॑यते स॒योन्ये॑वा॒न्नम॑व रु॒न्धे स॒मूह्यं॑ चि॒न्वीत॑ प॒शुकामः॑

प॒शुमा॑ने॒व भ॑वति – [ ] 53

5.4.11.2 - Padam

ए॒व । भ्रातृ॑व्यान् । नु॒दते॑ । उ॒भय॑तः प्र॒ उ॒गमि॑त्यु॒भय॑तः – प्र॒ उ॒गम् ।
चि॒न्वीत॑ । यः । का॒मये॑त । प्रैति॑ । जा॒तान् । भ्रातृ॑व्यान् । नु॒दे॒य ।
प्र॒तीति॑ । ज॒निष्य॑मा॒णान् । इति॑ । प्रैति॑ । ए॒व । जा॒तान् । भ्रातृ॑व्यान् ।

नुद॑ते॒ । प्र॒तीति॑ । ज॒नि॒ष्य॒मा॒णान् । रथ॑चक्र॒चित॑मिति॒
 रथ॑चक्र – चि॒तम् । चि॒न्वी॒त । भ्रातृ॑व्य॒वानि॑ति॒ भ्रातृ॑व्य – वा॒न् ।
 वज्रः॑ । वै । रथः॑ । वज्र॑म् । ए॒व । भ्रातृ॑व्येभ्यः । प्रेति॑ । हर॑ति ।
 द्रो॒णचि॒तमि॑ति॒ द्रो॒ण – चि॒तम् । चि॒न्वी॒त । अ॒न्न॒काम॑ इत्य॒न्न-कामः॑ ।
 द्रो॒णे । वै । अ॒न्नम् । भ्रि॒यते॑ । स॒यो॒नीति॑ स-यो॒नि । ए॒व । अ॒न्नम् ।
 अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । स॒मू॒ह्यमि॑ति॒ सं – ऊ॒ह्यम् । चि॒न्वी॒त । प॒शु॒काम॑ इति॒
 प॒शु – का॒मः । प॒शु॒मा॒नि॒ति॒ प॒शु – मा॒न् । ए॒व । भ॒वति॑ । 53 (50)

5.4.11.3

परि॑चाय्यं चि॒न्वी॒त । ग्रा॒म॒का॒मो ग्रा॒म्ये॒व भ॑वति॒ श्मशान॑चितं चि॒न्वी॒त
 यः का॒मये॑त पि॒तृ॒लो॒क ऋ॒ध्नु॒या॒मि॒ति पि॒तृ॒लो॒क ए॒व॒ध्नो॑ति
 वि॒श्वा॒मि॒त्रज॑म॒द॒ग्नी व॑सि॒ष्ठेना॑ऽस्प॒र्द्धेता॑ स ए॒ता ज॑म॒द॒ग्निर्वि॑ह॒व्या
 अ॒पश्य॑त् ता उ॒पा॒धत्त॑ ताभि॒र्वै स व॑सि॒ष्ठस्ये॑न्द्रि॒यं वी॑र्य॒मवृ॑ङ्क्त॒ यद्-
 वि॒ह॒व्या उ॒प॒द॒धाती॑न्द्रि॒यमे॒व ताभि॑र्वी॒र्यं य॑ज॒मानो॑ भ्रातृ॑व्यस्य वृ॒ङ्क्ते
 हो॒तु॒र्धि॒ष्णिय॑ उप॒ द॒धाति॑ यज॒माना॑य॒तनं॑ वै- [ ] 54

5.4.11.3 - Padam

परि॑चाय्य॑मिति॑ परि – चाय्य॑म् । चिन्वी॑त । ग्राम॑काम इति॑
ग्राम – कामः॑ । ग्रामी॑ । ए॒व । भ॒वति॑ । श्मशान॑चित॒मिति॑
श्मशान – चित॑म् । चिन्वी॑त । यः । काम॑येत । पितृ॑लोक इति॑
पितृ – लो॒के । ऋध्नु॑याम् । इति॑ । पितृ॑लोक इति॑ पितृ – लो॒के ।
ए॒व । ऋध्नो॑ति । विश्वा॑मित्रज॒मद॑ग्नी इति॑ विश्वा॑मित्र – ज॒मद॑ग्नी ।
वसि॑ष्ठेन । अ॒स्प॒र्धेता॑म् । सः । ए॒ताः । ज॒मद॑ग्निः । वि॒ह॒व्या इति॑
वि – ह॒व्याः । अ॒प॒श्यत् । ताः । उ॒पेति॑ । अ॒ध॒त्त । ताभिः॑ । वै ।
सः । वसि॑ष्ठस्य । इन्द्रि॑यम् । वी॒र्य॑म् । अ॒वृ॒ङ्क । यत् । वि॒ह॒व्या इति॑
वि – ह॒व्याः । उ॒प॒द॒धातीत्यु॑प – द॒धाति॑ । इन्द्रि॑यम् । ए॒व । ताभिः॑ ।
वी॒र्य॑म् । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यस्य । वृ॒ङ्के । होतुः॑ । धि॒ष्णि॒ये । उ॒पेति॑ ।
द॒धाति॑ । यज॑मानाय॒तन॑मिति॑ यज॑मान – आ॒य॒त॒नम् । वै । 54 (50)

5.4.11.4

हो॒ता स्व॑ ए॒वास्मा॑ आ॒य॒त॒न इन्द्रि॑यं वी॒र्य॑म॒व रुन्धे॑ द्वा॒द॒शो॒प द॒धाति॑
द्वा॒द॒शाक्ष॑रा ज॒गती॑ जा॒गताः॑ प॒शवो॑ ज॒ग॒त्यैवा॑स्मै प॒शू॒न॒व रुन्धे॑

अष्टावष्टावन्येषु॑ धिष्णि॑येषूप॑ दधा॒त्यष्टा॑श॒फाः प॒शवः॑ प॒शून्ने॒वाव॑ रुन्धे॒
षण्मा॑र्जा॒लीये॒ षट् वा॑ ऋ॒तव॑ ऋ॒तवः॑ खलु॒ वै दे॒वाः पि॒तर॑ ऋ॒तून्ने॒व
दे॒वान् पि॒तृन् प्री॑णाति । 55

5.4.11.4 - Padam

हो॒ता । स्वे॑ । ए॒व । अ॒स्मै । आ॒यत॑न॒ इत्या॑ – य॒तने॑ । इन्द्रि॑यम् ।
वी॒र्यम्॑ । अ॒वेति॑ । रुन्धे॒ । द्वा॒दश॑ । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । द्वा॒दशा॑क्ष॒रेति॑
द्वा॒दश॑ – अ॒क्षरा॑ । जग॑ती । जा॒गताः॑ । प॒शवः॑ । जग॑त्या । ए॒व ।
अ॒स्मै । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रुन्धे॒ । अष्टा॑वष्टा॒वित्यष्टौ॑ – अष्टौ॑ । अ॒न्येषु॑ ।
धिष्णि॑येषु । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । अष्टा॑श॒फा इत्यष्टा॑ – श॒फाः ।
प॒शवः॑ । प॒शून् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रुन्धे॒ । षट् । मा॒र्जा॒लीये॑ । षट् ।
वै । ऋ॒तवः॑ । ऋ॒तवः॑ । खलु॒ । वै । दे॒वाः । पि॒तरः॑ । ऋ॒तून् । ए॒व ।
दे॒वान् । पि॒तृन् । प्री॑णाति । 55 (48)

(प्र – भवति – यजमानायतनं वा – अष्टाचत्वारिंशच्च) (A11)

5.4.12.1

पव॒स्व वा॒जसा॒तय॒ इत्य॑नु॒ष्टुक्॒ प्रति॑प॒द्भव॑ति॒ तिस्रो॑ऽनु॒ष्टुभ॑श्चत॒स्रो
गाय॒त्रियो॒ यत् तिस्रो॑ऽनु॒ष्टुभ॑-स्तस्मा॒-दश्व॑स्त्रिभि॒स्तिष्ठ॑ स्तिष्ठति
यच्च॑त॒स्रो गाय॒त्रिय॑स्तस्मा॒त् सर्वा॑श्चतु॒रः प॒दः प्रति॑दधत् प॒लाय॑ते
पर॒मा वा ए॒षा छन्द॑सां यदनु॒ष्टुक् पर॑मश्चतु॒ष्टोमः॑ स्तो॒मानां॑
पर॑मस्त्रि॒रात्रो॒ यज्ञा॑नां पर॒मोऽश्वः॑ प॒शूनां॑ पर॒मेणै॒वैनं॑ पर॒मतां॑
गम॑यत्येकवि॒ंशम॑हर्भवति - [ ] 56

5.4.12.1 - Padam

पव॒स्व । वा॒जसा॒तय॒ इति॑ वा॒ज - सा॒तये॑ । इति॑ ।
अनु॒ष्टुगि॑त्यनु - स्तुक् । प्रति॑प॒दिति॑ प्रति - पत् । भव॑ति । तिस्रः ।
अनु॒ष्टुभ॑ इत्यनु - स्तुभः । चत॑स्रः । गाय॒त्रियः॑ । यत् । तिस्रः ।
अनु॒ष्टुभ॑ इत्यनु - स्तुभः । तस्मा॑त् । अश्वः । त्रि॒भिरिति॑ त्रि-भिः ।
तिष्ठ॑न् । तिष्ठ॑ति । यत् । चत॑स्रः । गाय॒त्रियः॑ । तस्मा॑त् । सर्वा॑न् ।
चतु॑रः । प॒दः । प्रति॑दध॒दिति॑ प्रति - दधत् । प॒लाय॑ते । पर॒मा । वै ।
ए॒षा । छन्द॑साम् । यत् । अनु॒ष्टुगि॑त्यनु - स्तुक् । पर॒मः ।

चतु॒ष्टो॒म इति॑ चतुः – स्तो॒मः । स्तो॒मा॒नाम् । पर॒मः । त्रि॒रा॒त्र इति॑
 त्रि॒-रा॒त्रः । य॒ज्ञा॒नाम् । पर॒मः । अ॒श्वः । प॒शू॒नाम् । पर॒मे॒ण । ए॒व ।
 ए॒नम् । पर॒म॒ताम् । ग॒म॒य॒ति । ए॒क॒वि॒ंश॒मित्ये॒क – वि॒ंश॒म् ।
 अ॒हः । भ॒व॒ति । 56 (50)

5.4.12.2

यस्मि॒न्न॒श्च आ॒ल॒भ्य॒ते द्वा॒द॒श मा॒साः प॒ञ्च॒र्त॒व॒स्त्रय॑ इ॒मे लो॒का
 अ॒सा॒वा॒दि॒त्य ए॒क॒वि॒ंश ए॒ष प्र॒जा॒प॒तिः प्रा॒जा॒प॒त्योऽश्व॑स्त॒मे॒व
 सा॒क्षा॒दृ॒ध्नो॒ति श॒क्व॒र॒यः पृ॒ष्ठं भ॒व॒न्त्यन्-य॒द॒न्य-च्छ॒न्दोऽन्ये॑न्ये वा ए॒ते
 प॒श॒व आ ल॒भ्य॒न्त उ॒ते॒व ग्रा॒म्या उ॒ते॒वाऽऽ*र॒ण्या यच्छ॑क्व॒र॒यः पृ॒ष्ठं
 भ॒व॒न्त्य॒श्च॒स्य स॒र्व॒त्वा॒य पा॒रु॒र॒श्मं ब्र॒ह्म॒सा॒मं भ॒व॒ति र॒श्मि॒ना वा
 अ॒श्वो – [ ] 57

5.4.12.2 - Padam

यस्मि॒न् । अ॒श्वः । आ॒ल॒भ्य॒त इ॒त्या – ल॒भ्य॒ते । द्वा॒द॒श । मा॒साः ।
 प॒ञ्च । ऋ॒त॒वः । त्र॒यः । इ॒मे । लो॒काः । अ॒सौ । आ॒दि॒त्यः ।
 ए॒क॒वि॒ंश इ॒त्ये॒क – वि॒ंशः । ए॒षः । प्र॒जा॒प॒ति॒रिति॑ प्र॒जा-प॒तिः ।

प्रा॒जाप॒त्य इति॑ प्रा॒जा – प॒त्यः । अ॒श्वः । तम् । ए॒व ।
सा॒क्षादि॑ति स – अ॒क्षात् । ऋ॒ध्नोति॑ । श॒क्व॒रयः॑ । पृ॒ष्ठम् । भ॒वन्ति॑ ।
अ॒न्यद॑न्यदित्यन्यत् – अ॒न्यत् । छ॒न्दः । अ॒न्येऽन्य॑ इत्यन्ये – अ॒न्ये ।
वै । ए॒ते । प॒शवः॑ । ए॒ति । ल॒भ्यन्ते॑ । उ॒त । इ॒व । ग्रा॒म्याः । उ॒त ।
इ॒व । आ॒र॒ण्याः । यत् । श॒क्व॒रयः॑ । पृ॒ष्ठम् । भ॒वन्ति॑ । अ॒श्वस्य॑ ।
सर्व॑त्वायेति सर्व – त्वाय॑ । पा॒रु॒र॒श्ममि॑ति पा॒रु॒ – र॒श्मम् ।
ब्र॒ह्मसा॑ममिति ब्र॒ह्म – सा॒मम् । भ॒वति॑ । र॒श्मिना॑ ॥ वै ।
अ॒श्वः । 57 (50)

5.4.12.3

य॒त ई॒श्वरो॑ वा अ॒श्वोऽय॑तोऽप्रति॑ष्ठितः प॒रां प॒राव॑तं ग॒न्तो॒र्यत् ॥
पा॒रु॒र॒श्मं ब्र॒ह्मसा॑मं भ॒वत्य॑श्वस्य य॒त्यै धृ॒त्यै सं॑कृत्यच्छा॒वाक॑सामं
भ॒वत्यु॑त्सन्नय॒ज्ञो वा ए॒ष यद॑श्वमे॒धः क॒स्तद्वे॑देत्याहु॒र्यदि॑ सर्वो॑ वा
क्रि॒यते॑ न वा सर्व॑ इति यथ् सं॑कृत्यच्छा॒वाक॑सामं भ॒वत्य॑श्वस्य
सर्व॑त्वाय पर्या॒प्त्या अन॑न्तरायाय सर्व॑स्तोमोऽति॑रात्र उत्त॑ममहर्भवति॑

( ) सर्वस्याऽऽ*प्त्यै सर्वस्य जित्यै सर्वमेव तेनाऽऽ*प्नोति
सर्वं जयति । 58

5.4.12.3 - Padam

यतः । ईश्वरः । वै । अश्वः । अयतः । अप्रतिष्ठित इत्यप्रति-स्थितः ।
पराम् । परावतमिति परा – वतम् । गन्तोः । यत् । पार्थुरश्ममिति
पार्थु – रश्मम् । ब्रह्मसाममिति ब्रह्म – सामम् । भवति । अश्वस्य ।
यत्यै । धृत्यै । संकृतीति सं – कृति ।

अच्छावाकसाममित्यच्छावाक – सामम् । भवति । उथ्सन्नयज्ञ
इत्युथ्सन्न – यज्ञः । वै । एषः । यत् । अश्वमेध इत्यश्व – मेधः ।
कः । तत् । वेद । इति । आहुः । यदि । सर्वः । वा । क्रियते । न ।
वा । सर्वः । इति । यत् । संकृतीति सं – कृति ।

अच्छावाकसाममित्यच्छावाक – सामम् । भवति । अश्वस्य ।
सर्वत्वायेति सर्व – त्वाय । पर्याप्त्या इति परि – आप्त्यै ।
अनन्तरायायेत्यनन्तः – आयाय । सर्वस्तोम इति सर्व – स्तोमः ।

अतिरात्र इत्यति – रात्रः । उत्तममित्युत् – तमम् । अहः ।
भवति ( ) । सर्वस्य । आप्त्यै । सर्वस्य । जित्यै । सर्वम् । एव ।
तेन । आप्नोति । सर्वम् । जयति । 58 (60)
(अहर्भवति – वा अश्वो – ऽहर्भवति – दश च) (A12)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 12 Anuvaakams :-

(देवासुरास्तेन – त्रिव्या – रुद्रो – ऽश्म – नृषदे व – दुर्देनं –
प्राचीमिति – वसोर्धारा – मग्निर्देवेभ्यः – सुवर्गाय यत्राकूताय –
छन्दश्चितं – पवस्व – द्वादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(देवासुरा – अजायां – वै ग्रुमुष्टिः – प्रथमो देवयतामे – तद्वै
छन्दसा – मृध्नो – त्यष्टौ पञ्चाशत्)

पद पाठे (वाक्य सहित) – पञ्चमकाण्डे – चतुर्थः प्रश्नः

First and Last Padam of Fourth Prasnam of 5th Kandam

(दे॒वा॒सु॒राः – सर्वं॑ जयति)
— — —

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे

पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – पञ्चमकाण्डे – चतुर्थः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 5 – Prasanam 4 – TS 5.4

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	4	191
Anuvakam 2	4	189
Anuvakam 3	5	230
Anuvakam 4	5	249
Anuvakam 5	5	240
Anuvakam 6	6	310
Anuvakam 7	7	371
Anuvakam 8	6	299
Anuvakam 9	4	202
Anuvakam 10	5	267
Anuvakam 11	4	198
Anuvakam 12	3	160
Total →	58	2906

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in